Leto LXIX Štev. 213 a V Ljubljani, v četrtek, 11. septembra 1941-XIX Poštnina plačana v gotovini. Prezzo — Cena L 0.7

Naročnina mesečno 12 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

SLOVENEC

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Abbonamenti: Mese 12 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti: 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vorošilov se ne more izmotati iz nemških klešč

Bitka za Petrograd se končava - Trimilijonskemu mestu grozi glad

Posebni dopisnik Stefanija piše z vzhodnega bojišča:

Z zasedbo Schlüsselburga je za obrambo Petrograda nastopil zelo kočljiv položaj. Posebno neugoden je položaj za sovjetsko brodovje v Baltiku. Sovjetske vojne ladje nimajo več zaslombe v Petrogradu, ker je mesto pod ognjem nemških topov. Edino zatočišče imajo v Kronstadtu, ki pa je stalno izpostavljen nemškim zračnim napadom.

Bitka za Petrograd se končava. V dobro poučenih krogih zatrjujejo, da je v mestu ostalo celotno trimilijonsko civilno prebivalstvo in da bo skoraj nastopil glad, posebno ker je bila posadka zelo pomnožena, ne da bi bilo mogoče dovesti potrebne količine živil. Drugače pa so Nemci mišljenja, da je sovjetsko poveljstvo mesto močno utrdilo in osredotočilo v utrjenem pasu veliko streliva in orožja. Petrograd nima, kakor Odesa, naravnih utrdb. Boj bo gotovo še hud, toda Nemci razpolagajo s tolikimi množinami orožja in čet, da o izidu ni mogoče dvomiti. Zaenkrat so najhujši boji na vzhodnem odseku, kjer bi sovjetske čete rade ohranile prevažno železniško progo proti Moskvi. **Toda vsi protinapadi Vorošilova so bili krvavo odbiti.** Presekana je tudi železnica na Murmansk, ki je oskrbovala sovjetske čete na severu. Vse te čete bodo sedaj prišle v kočljiv položaj. Nemško letalstvo silno bombardira Petrograd. Sodelovanje letalstva je kakor povsod tudi pri Petrogradu bistvene važnosti in bistveno prispeva k nemškim vojaškim uspehom. Razen tega so nemški lovci vedno uspešno izvedli protinapade na sovjetsko letalstvo. Tako se lahko reče, da je obramba Petrograda popolnoma nekoristna in da bo samo pomnožila število človeških žrtev.

Stockholm, 10. sept. s. Londonski dopisnik lista »Dagens Nyheter« poroča, da izraža večina angleških vojnih dopisnikov, ki se nahajajo na vzhodnem bojišču, prepričanje, da je sovjetski vojaški položaj zelo kritičen. Celo vojaški sotrudnik »Daily Telegrapha« in znani dopisnik »Daily Maila« Liddel Hart pravita v svojih poročilih, da je najbolj nevarna stvar v sedanjem položaju to, da Sovjeti ne morejo začeti z odločno ofenzivo. Liddel Hart piše v svojem dopisu med drugim: »Bralci se ne smejo dati premotiti od posameznih sovjetskih krajevnih protinapadov in ne smejo teh napadov istovetiti z obsežno protiofenzivo. Razlog, zakaj je izostala sovjetska protiofenziva, leži v dejstvu, ker Sovjeti nimajo zadosti rezerv za operacije takšnega obsega.« Članka končno poudarja, kako velik pomen in vpliv na potek nadaljnjih dogodkov bi utegnil imeti padec Petrograda.

Budimpešta, 10. sept. s. Madžarska brzojavna agencija poroča, da so zavezniške čete, ki sodelujejo pri bojih v Ukrajini, uspešno odbile nove srdite sovražnikove protinapade. Na madžarskem odseku bojišča je sovražnik poskušal z bojnimi čolni priti čez reko Dnjeper. Toda vsi sovjetski poskusi so bili zatrti. Med boji je en madžarski oddelek uničil en sovjetski bataljon. Sovražnikove izgube so velike. Madžari so ujeli mnogo ujetnikov. Madžarsko letalstvo je učinkovito bombardiralo zbirališča sovražnikovih čet in prometne zveze. Vsa madžarska letala so se vrnila na svoja oporišča. Protiletalsko topništvo je zbilo dve sovražni letali.

Nemško vojno poročilo

Hitlerjev Glavni stan, 10. septembra. **Na vzhodu stalni napadalni uspehi. V severni Afriki so napadla nemška letala v noči na 9. september letališče Abu Suir ob Sueškem prekopu. hangarjih in v skladiščih bencina so nastali hudi požari. En tovorni parnik je bil zadet z bombo in v Sueškem zalivu je bil nek drugi trgovski parnik hudo poškodovan. Nadaljnji uspešni napadi so bili namenjeni pristaniškim napravam v Tobruku in britanskim letališčem in železniškim napravam v severnem Egiptu. Preteklo noč je močnejši oddelek nemških letal napadel letališče Ismailo. Sovražnik ni poletel ne podnevi, ne ponoči nad Nemčijo.**

Sovjeti nimajo dovolj rezerve za protiofenzivo

Stockholm, 10. sept. AS. Dopisniki londonskih listov presojajo položaj za Sovjete mnogo bolj kritično kakor poprej. Dopisnika »Daily Telegrapha« in »Daily Maila« sta prepričana, da je najbolj nevarna okoliščina za Sovjete sedaj v tem, ker Sovjetom manjkajo potrebna sredstva. Tako piše dopisnik »Daily Maila« »Ne smemo zamenjati posamenih protisunkov s protiofenzivo. Da ne pride do protiofenzive, je vzrok v tem, ker Sovjetom manjkajo potrebna sredstva.« Angleški listi tudi pišejo o izredni važnosti Petrograda in hudem udarcu, ki bo zadel Sovjete z njegovo izgubo.

Zločinske sovjetske namere z nemško manjšino

Berlin, 10. sept. AS. Nemško časopisje je silovito ogorčeno nad tem, da so se sovjetske oblasti drznile odrediti preseljevanje nemške narodne skupine, ki živi kot narodna manjšina v pokrajini Volga in ki jo sedaj hočejo odpeljati v Sibirijo. Nemški tisk, ki se zgraža nad takim barbarstvom, pravi, da takšne deportacije ni mogoče izvesti brez velikih žrtev za nemško narodno manjšino, kajti prometne razmere v sovjetski Rusiji so slabe in Sovjeti čisto gotovo niso pripravili za nemško manjšino primernih bivališč v Sibiriji. Iz tega se vidi, pravi nemški tisk, da Sovjeti hočejo uničiti nemško manjšino, ki živi ob Volgi, ki je dosedaj kljub boljševiškemu terorju pogumno vztrajala.

Kaj more nuditi industrija na Uralu

Carigrad, 10. sept. AS General Ihsan Sabis se peča v nekem tukajšnjem listu z bitko na vzhodni fronti in pravi, da ni res, da bi mogle tovarne na Uralu, o katerih govori zadnje dni angleško-sovjetska propaganda, izdelati kakršenkoli vojni material za ostanke sovjetske vojske, ki bi se hotele organizirati na Uralu. Turški general pravi, da Martinove peči in tovarne na Uralu izdelujejo le lito železo, ne pa železnih izdelkov.

Sprejemi pri Duceju

Rim, 10. sept. s. Duce je v okviru rednih letnih sprejemov sprejel včeraj v Beneški palači prefekta Donpierija iz Ancone, Delicatija iz Ascoli Piceno, Venditellija iz Macerate in Mosconija iz Pesaro Urbino.

Rim, 10. sept. s. Duce je na predlog ministra za ljudsko vzgojo izdal odlok in nakazal tudi ustrezajoče zneske za pospeševanje praktičnih potreb italijanske glasbene vzgoje, ki naj bi se usmerila v domačo smer. Gre za delo velikega pomena, ki bi ga ne bilo mogoče začeti v ugodnejšem trenutku, kakor sedaj, ko je narod popolnoma zedinjen.

Duce je sprejel tudi ministra za ljudsko vzgojo, ki mu je poročal o svojem nedavnem obisku v muzeju šole v Firenci in o delih za opremo tega šolskega narodnega središča, ki bo, kakor je bilo določeno že v fašističnem koledarju, odprto 28. oktobra v XX. letu fašističnega režima.

Piemontski princ pri ranjencih

Rim, 10. sept. AS **Prestolonaslednik je danes zjutraj obiskal ranjence v vojaški bolnišnici v Rimu. Živo se je zanimal za slehernega ranjenca posebej; vsi so izražali živo hvaležnost za njegov obisk.**

L'aviazione batte con successo l'isola di Cipro e Caifa

Vivace attivita d'artiglieria sul fronte di Tobruk

Bollettino No. 463:

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Nell'Africa settentrionale, attività delle artiglierie sul fronte di Sollum e Tobruk:

Automezzi nemici sono rimasti distrutti.

Nostri apparecchi da bombardamento hanno efficacemente colpito obiettivi terrestri delle zone di Tobruk e Marsa Matruh.

La difesa contraerea di Bardia ha abbattuto un »Bristol Blenheim«.

In Africa orientale, nessun avvenimento di particolare rilievo nei vari settori dello scacchiere di Gondar.

Aerei britannici hanno compiuto incursioni su Reggio Calabria e Messina.

Nessuna vittima tra la popolazione.

Nostri aerei hanno bombardato le installazioni portuali di Famagosta (Cipro) e gli impianti petroliferi di Caifa.

Sono stati osservati incendi e grandi esplosioni. (Stefani.)

Uspeli napadi na Ciper in Haifo

Na fronti pri Tobruku živahno delovanje topništva

Vojno poročilo štev. 463:

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil poroča:

V severni Afriki topniško delovanje na bojišču pri Sollumu in Tobruku. Porušili smo sovražna prevozna sredstva. Naša bombna letala so učinkovito obstreljevala razne cilje na bojišču pri Tobruku in Marsa Matruhu. Protiletalska obramba je v Bardiji sestrelila en bombnik Bristol Blenheim.

V vzhodni Afriki ni bilo nobenega posebnega dogodka v raznih odsekih gondarske pokrajine.

Britanska letala so letela nad Reggio v Kalabriji in nad Messino. Med prebivalstvom ni bilo nobenih žrtev.

Naša letala so bombardirala pristaniške naprave v Famagosti na Cipru in petrolejske naprave v Haifi. Opazovati je bilo požare in velike eksplozije.

Italijanske izgube

Rim, 10. sept. AS. Glavni Stan Italijanskih Vojnih Sil objavlja seznam izgub v mesecu avgustu in tistih, ki niso bili še objavljeni. V Severni Afriki 163 mrtvih in 173 ranjenih. Na grško-albanski fronti in v Albaniji ter v Jugoslaviji 426 mrtvih in 876 ranjenih. Na domačem italijanskem ozemlju je zaradi bombardiranja umrlo 9 oseb. V Vzhodni Afriki 101 mrtev in 68 ranjenih. V mornarici 68 mrtvih, 46 ranjenih in 41 pogrešanih.

Nemško občudovanje za junaške branilce Gondarja

Berlin, 10. sept. AS Nemški tisk piše o junaški obrambi italijanskih čet v Gondarju. »Völkischer Beobachter« pravi, da se fašistični vojaki ne bore več za strateške ali taktične cilje, temveč za čast italijanske zastave, ki še vedno plapola v vzhodni Afriki. Kljub vsem težavam se že dolgo junaško upirajo. Odpor italijanskih vojakov v Gondarju — zaključuje list — je eden tistih zgodovinskih dogodkov, ki rode sadove v bodočnosti. Vojaki generala Nasija so izraz življenske pravice Italije, ki se bo izpolnila in naj si že bo kakršenkoli izid bojev v vzhodni Afriki.

Angleži morajo priznati izgube

Berlin, 10. sept. AS Angleško priznanje, da so izgubili 20 letal ob svojem poletu nad Berlin, je vzbudilo veliko pozornost. Nemci namreč niti niso javili, da so sestrelili tako veliko angleških bombnikov. Ta izpoved o izgubah, ki jo je Churchill s štisnjenimi zobmi moral podati, je seveda slaba tolažba za Sovjete, ker vidijo, da so angleške izgube tako velike, da njih pomoč v ničemer ne bo mogla olajšati njih pritiska na Sovjetijo.

Iranskega petroleja so se polastili Angleži

Teheran, 10. sept. AS. Iranski parlament je sprejel angleško-sovjetske pogoje, ki določajo razmejitev sovjetske zasedbe na severu in britanske na jugu. Sovjetska zasedba se je ustavila nekako 50 km severno od mesta, angleška pa obsega južno pokrajino Hamadam. Samo srednji Iran ostane prost zasedbe. Vsi Nemci, kakih 500 po številu, morajo biti internirani z izjemo diplomatskega osebja in nekaterih tehnikov, o katerih je iranska vlada izjavila, da so ji nujno potrebni. Italijansko in romunsko poslaništvo mora biti zaprto. Petrolejski vrelci so izročeni Angležem, letališča in železniško omrežje pa je pod kontrolo Angležev in Rusov. Usoda iranske vojske in policije še ni znana.

K zasedbi Spitzbergov

Madrid, 10. sept. AS. Ob zasedbi Spitzbergov od angleške strani pišejo madridski listi, da temu otočju, ki leži 600 km severno od Norveške in ima 64.500 kv. kilometrov, ni pripisovati nobene važnosti in nobenega strateškega pomena. Ta zasedba ima samo namen odvrniti pozornost angleškega ljudstva od velike katastrofe, ki se pripravlja na Ruskem. Toda angleško ljudstvo bi moralo vedeti, da se vojna usoda ne bo odločala na Spitzbergih ob tistih par sto tisoč tonah premoga, kolikor ga izkopljejo na tem otočju, ampak se bo odločala ob sami angleški obali.

Ugodna žetev v Franciji

Pariz, 10. sept. AS. Glavni tajnik v poljedelskem ministrstvu Preaut je izjavil časnikarjem, da je bila letina v Franciji ugodna in da bo dovolj moke za prehrano prebivalstva.

Tudi Irsko so hoteli zaplesti v vojno

Newyork, 10. sept. AS »Daily Mirror« prinaša zanimivo poročilo, kako je Roosevelt hotel spraviti v vojsko Irsko. Dublinska vlada je naročila pred nekim časom v Ameriki gradnjo dveh ladij. Ko pa so bile ladje izgotovljene, je Washington javil dublinski vladi, naj se prodaja obeh ladij uredi po ameriškem zakonu, ki daje posebno olajšavo tistim vladam, ki se vojskujejo proti Osi. Toda dublinska vlada je odklonila, da bi dobila obe ladji na kredit in se tako kompromitirala, ampak je poravnala račun v smislu sklenjenega dogovora.

Potopljena ameriška ladja v Rdečem morju?

Rim, 10. sept. AS Poročilo, da je bila neka ameriška trgovska ladja, ki je peljala tovor za Angleže, potopljena v Rdečem morju, se komentira v tem smislu, da bi bilo treba najprvo ugotoviti resničnost tega poročila. Drugič bi pa tudi bilo povsem naravno, če bi se res kaj takega zgodilo, kajti Rdeče morje je bilo tako od italijanske kakor nemške strani razglašeno za vojno področje.

Tekstilna razstava v Benetkah

Benetke, 10. sept. AS Tekstilna in modna razstava v Benetkah, ki je bila odprta 20. avgusta, je bila danes zaključena. Razstava je doživela živahen obisk in velik uspeh. Obiskalo jo je na tisoče industrijcev, trgovcev in obrtnikov iz vseh italijanskih pokrajin. Prišli so tudi delegati iz Nemčije, Švice, Madžarske in Hrvatske in kazali mnogo zanimanja za uspehe, ki jih je Italija doživela na polju mode in tekstilnih izdelkov.

Anglija ima v USA 4426 uradnih oseb

Rim, 10. sept. AS »Newyork Times« sporoča, da šteje osebje angleškega poslaništva v Združenih državah, diplomatov, tehnikov in uradnikov 4.426 oseb. Tako ima Anglija v Združenih državah več svojega uradnega osebja, kakor na primer v Avstraliji ali Novi Zelandiji. Gre torej brez dvoma za število, ki ne najde nobene primere v diplomaciji in niti ne v angleški policijski službi. Lahko je razumeti, da se dobra polovica tega osebja peča z notranjimi političnimi vprašanji severne Amerike bolj, kakor pa z angleško-ameriškimi odnošaji. Tako je tudi umljivo, da ima Anglija dnevno 12 in pol milijona funtov vojnih izdatkov. V ostalem so pa Angleži dobri trgovci. Ameriška intervencija, ki jo žele doseči, je vredna nekaj milijonov. Angleži upajo, da bo severnoameriška kri bogato poplačala vloženi kapital in obresti.

Amerika išče incidentov

Newyork, 10. sept. NDB. »Newyork Times« zahteva od Roosevelta, naj ameriške vojne ladje na poti na Island streljajo na vsako nemško podmornico, ki jo vidijo.

Roosevelt zasegel »Normandie«

Madrid, 10. sept. DNB Iz Norwyorka poročajo, da je na Rooseveltovo povelje bila zasežena 83.000 tonska ladja »Normandie«. Ladja je stala 80 milijonov frankov in je pomenjala ponos francoske tehnike.

Ameriki grozi inflacija

Boston, 10. sept. AS. Finančni minister Morgenthau je izjavil, da so Združene države pred inflacijo. Pozival je delavce, kmete in trgovce, naj v interesu države zmanjšajo svoje potrebščine. Treba je, da bodo plačali večje davke in da bodo manj trošili.

Usoda komunistične stranke v Avstraliji

Newyork, 10. sept. DNB. Avstralski justični minister Hughes je odklonil, da bi umaknil prepoved komunistične stranke. Avstralski komunisti so se namreč zanimali le za Sovjetijo, v ostalem so pa bili nasprotniki vojske, ki jo vodi Avstralija.

Churchill izjavlja, da Sovjeti nujno potrebujejo pomoči

Bern, 10. sept. AS. Churchill je včeraj v zbornici izjavil, da je Rusija zaprosila za material, ki ga nima ne britanski imperij, ne njegovi zavezniki. O teh zadevah se bo razpravljalo v Washingtonu in na konferenci v Moskvi. Rusi so v hudi stiski tudi zaradi tega, ker je velik del njihove vojne industrije zasedel sovražnik. Moskovska konferenca se bo bavila z vprašanji, kako organizirati dobavo tako velikanski vojski. Rešitev tega vprašanja bo zahtevala resne žrtve od Anglije, posebno kar se tiče lastnih dobav streliva. Posebna težava je v tem, ker so omejene možnosti dobavljati Rusiji po morju potrebni material in tudi zavezniki nimajo veliko drugih potov na razpolago.

Nato je Churchill izjavil, da naj zbornica nikar ne verjame, da je borba za Atlantik že dobljena. Omenil je tudi, da dogovor z Rooseveltom ne velja za Indijo in za druge dele imperija.

Angleži ne pomagajo Sovjetom

Carigrad, 10. sept. AS. Veliko pozornost vzbujajo očitki sovjetskega radia, da Anglija ne podpira tako Sovjetije z materialom, kakor je bila obljubila. Turško javno mnenje, ki stoji pod vplivom angleške propagande, je namreč dosedaj mislilo, da je angleška pomoč Sovjetiji bila uspešna in še ravno te dni je turško časopisje poveličevalo to pomoč in obljubljalo, da se bo še povečala. Tožbe in obtožbe moskovskega radia na račun Anglije pa kažejo, da se angleška pomoč omejuje na bodrilne brzojavke, ki jih Angleži pošiljajo v Rusijo. Iz tega se tudi more sklepati, da odnošaji med Anglijo in Sovjetijo niso tako prisrčni, kakor bi nekateri radi videli, kajti čim se dve vladi pričneta javno obmetavati z blatki, je vedno znak, da nekaj ni v redu.

Petrograd

Mesto, za katerega se bijejo sedaj krvave borbe, se je do leta 1914 imenovalo St. Petersburg, od leta 1914—1924 Petrograd, nato so ga pa Sovjeti preskrstili v Leningrad. Petrograd je drugo največje mesto v Rusiji in je bilo do leta 1917 ruska prestolnica. Leži ob izlivu Neve v Finski zaliv. Od tu vodijo tudi številni prekopi proti Volgi in dalje v Kaspijsko morje, ter proti Belemu morju. Mesto je tudi važno križišče številnih prometnih žil, ki tečejo od severa proti jugu in obratno.

Zemljišče, na katerem je zgrajeno, je močvirnato in so morali stavbišča utrjevati z lesom. Tudi klima ni najbolj zdrava. Pristanišče je zelo važno, čeprav morje vsako zimo zmrzne. Mestne četrti so zgrajene čisto pravilno; ne kažejo pa enotnega načrta. Mešajo se klasični in baročni vplivi. Precej stavb je tudi v ruskem slogu. Tako katedrala sv. Izaka in katedrala Odrešenikova. Tudi več samostanov je zgrajenih v tem stilu.

Mesto ima tudi močno industrijo. Po zadnji revoluciji je precej trpela, nato se je pa zopet počasi razvijala ter je doživela močne razmahe v zadnjih petih letih. Zato so močno razširili tudi pristanišče in vse njegove naprave, kar je tembolj razumljivo, ker je Petrograd edina ruska luka v Severnem morju. Mesto je po zadnjem štetju imelo 2,614.000 prebivalcev.

Petrograd je zgradil Peter Veliki leta 1703. Prav za prav se je prvotno tako imenovala trdnjava na otoku Sajačje. Trdnjava je bila do revolucije jetnišnica za politične krivce. Sedaj je v njej muzej. V trdnjavi je bila tudi grobnica ruskih carjev. Pozneje se je mesto razvijalo na vse strani. Zrasla so velika poslopja za vseučilišče, knjižnice, muzeje, sveti sinod, znanstvena akademija, palače posameznih ministrstev, generalštaba, admiralitete, zimska palača carskega dvora, letni dvorec ruske carske družine, številne palače velikih knezov in druge. Komaj 50 let po ustanovitvi je mesto že štelo 150.000 prebivalcev. Konec 18. stol. jih je bilo že nad 210.000. Potem ko so pričeli izsuševati okoliška močvirja, se je njihovo število še bolj povečalo in se je tako Petrograd hitro razvijal v milijonsko mesto. Po premestitvi prestolnice iz Petrograda v Moskvo, je pričelo mesto nazadovati, v zadnjem času si je pa zopet opomoglo z ustanavljanjem številnih industrij in s povečano važnostjo, ki so jo Sovjeti pričeli zopet kazati za to mesto.

Petrograd je tudi po komunistični revoluciji ostal kulturno središče sovjetske države. Ostal je še nadalje sedež Znanstvene akademije, ruskega geološkega odbora, ruske zemljepisne družbe, osrednjega urada za rusko domovinoznanstvo in akademije za materialno kulturo. Od raznih ustanov je zatem treba še omeniti: vseučilišče, komunistično vseučilišče, tehnično visoko šolo, institute za rudarstvo, za promet in civilne inženirje, za narodno gospodarstvo, fiziko, zemljepis, tehnologijo, elektrotehniko, pedagogiko, politično vzgojo, orientalske jezike, veterino, poljedelstvo, gozdarstvo, umetniško akademijo, konservatorij in delovni institut. 24 visokih šol je imelo v šolskem letu 1925-26 35.000, 10 delavskih fakultet pa 6000 slušateljev. V mestu je bilo tudi na stotine ljudskih in drugih šol. Znamenita je tudi javna knjižnica, ki ima do pet milijonov knjig ter je sploh največja knjižnica na svetu. Bogati so tudi muzeji. Znana je tudi petrograjska opera in drama ter več sportnih naprav, med katerimi je največji Leninov stadion. V mestu je tudi živalski in največji sovjetski rastlinski vrt. V zadnjem času je izhajalo 7 dnevnikov. Med njimi sta najvažnejša »Krasnaja Gazeta« in »Leningrajskaja Pravda«.

Industrijska važnost Petrograda

Monakovo, 10. sept. AS Vsi nemški listi poročajo o velikanski strateški važnosti Petrograda, ki je sedaj popolnoma obkoljen. **Petrograd je namreč največji industrijski center za izdelavo sovjetskega vojnega materiala.** Kako važen je Petrograd, se vidi iz tega, da je Vorošilov napel vse sile, da bi Nemcem preprečil obkolitev mesta. Približno en milijon sovjetskih vojakov je zajetih v mestu. Te množice rdečega vojaštva se obupno prizadevajo, da bi se izmuznile iz nemških klešč. Razven tega je v mestu do pol milijona delavcev, ki so bili zaposleni v vojni industriji. Iz tega se vidi, da je sovjetska vojna proizvodnja z obkolitvijo Petrograda bistveno prizadeta. Ker branilcem manjka živeža, bo že samo obleganje mesta doseglo svoj namen. Krog okrog mesta se ne bo odprl prej, dokler ne bo mesto zapadlo trdemu vojnemu zakonu.

Ozkotirna železnica ob Burmanski cesti

Newyork, 10. sept. DNB Angleži so pričeli uresničevati svoj načrt, da vzdolž Burmanske ceste zgrade ozkotirno železnico.

Severno od Rangoona se je z deli že pričelo. Poročajo, da je pri železnici udeležen v glavnem ameriški kapital. Ker bodo delali z domačimi delavskimi močmi, bodo stroški, kakor pravijo, majhni. Železnica bo ostala last Američanov in Angležev.

Lepe domače jaslice

mora imeti o Božiču vsaka naša hiša

ZATO NAROCITE TAKOJ »SLOVENCEV KOLEDAR«, S KATERIM JIH BOSTE DOBILI ZASTONJ!

V koledarju bo tudi lepa tribarvna bakrotiskna reprodukcija Žužemberške Matere Božje, ki bo lahko v najlepši okras vsaki hiši!

Naročite koledar takoj! Še ta mesec imate čas!

Samo 9 lir in 2 liri za pošiljatvene stroške.

Gospodarstvo

Eksc. Visoki Komisar na velesejmu

Ljubljana, 10. septembra.

Včeraj popoldne je Visoki Komisar odšel nadzorovat dela pri ljubljanskem velesejmu. Med tem obiskom ga je spremljal Zvezni podpoveljnik Pomožnih središč ter voditelji velike jesenske prireditve. Pri tej priliki se je Eksc. Grazioli mogel prepričati, kako močno so že napredovala dela pri tej ustanovi.

Ko je dal nekaj navodil glede reda, ki naj bo letos pri glavnem vhodu, je nato obšel posamezna dela ter si je ogledal Fiatov paviljon in paviljon Montecatini ter druga poslopja, ki so še v delu. Preden je Visoki Komisar zapustil velesejem, je dal še navodila za izvršitev nekaterih še nedovršenih del.

Kakšne ugodnosti dajejo italijanske železnice

Italijanske državne železnice dajejo potnikom pod raznimi vidiki številne vozne olajšave in dovoljujejo zmanjšanje tarifnih pristojbin v številnih primerih. Navajamo najbolj splošne ugodnosti, ki jih dajejo italijanske državne železnice:

Potovanja inozemcev in Italijanov, ki stanujejo v inozemstvu, italijanski Afriki in italijanskih posestvih: 50% znižanje za vsako osebo za skupine z najmanj 8 osebami, najmanje bivanje v Italiji 6 dni, turistične vozne karte za prosto gibanje za trajanje 6, 15 ali 30 dni in izredno znižane cene. Vozne karte za dodatna potovanja z znižanjem 50%.

Poročna potovanja: potovanja po poroki, srebrni in zlati poroki uživajo 80% popusta za katero koli smer, tudi krožno potovanje. Za inozemce je popust 70%.

Skupinska družinska potovanja: najmanjša skupina je 4 osebe. Karte za kakršno koli razdaljo na osnovi navadne zahteve, pa tudi za potovanja v navadnih potniških vlakih. Popust je postopen z ozirom na število oseb: od 50 do 80%.

Krožna potovanja po določenih progah. 43 smeri je na razpolago potniku, med njimi tudi najbolj zanimive v vsej Italiji, znižanje znaša 30%, odcepna potovanja uživajo popust 50 do 70%.

Krožna potovanja po kombiniranih progah: Potnik si lahko sam izbere proge in znaša popust 20% za skupino najmanj 5 oseb.

Karte na kilometre: veljajo za leto dni za 3000, 5000 in 10.000 km. Popust znaša 30%.

Abonma v seriji: regionalni pasovi, široki pasovi in vse omrežje. Možno je naročiti več serij. Popust znaša do 47% na normalne abonmajske cene. Karte veljajo za dve osebi naizmenično.

Tedenski in prazniční abonmaji: za razdalje do 150 km. Lahko jih vzamejo delavci, obrtniki, uradniki in dijaki. Veljajo v delovnih dneh za dohod na delo ali v šolo in praznicnih dneh za obisk družine.

Karte za nakup vozovnic s 50% popusta: veljajo 3, 6 ali 12 mesecev. Popusti za zastopnike in trgovske potnike.

Popusti za prevoz potniških avtomobilov: posebne vozne karte dajejo tudi to možnost. Avtomobile je lahko prevažati tudi s tovornimi vlaki.

Popust 50% za turistične in druge kraje: 50% popust velja za kopališke, zdraviliške, klimatične in zimskošportne kraje. Veljajo 60 dni za bivanje najmanj 6 dni.

Nove cene bencina in mešanice

Zaradi povečane porabe alkohola v bencinski mešanici je ministrstvo za korporacije določilo nove cene bencina in mešanice z dnem 1. septembra letošnjega leta. Cene čistega bencina in bencinske mešanice (65% alkohola in 35% v količini) so za Ljubljansko pokrajino določene takole: za hektoliter čistega bencina 408 lir v galonah, za stot čistega bencina 561.90 lir in tekoče gorivo za stot čistega bencina 558.90 lir.

V Ljubljanski pokrajini in v Dalmaciji se ne prodaja bencinska mešanica z alkoholom.

Na cene so določeni naslednji popusti: za preprodajalce za hektoliter 13 lir, za stot 17.80 lir, za podjetja, ki opravljajo avtomobilske službe za hektoliter 9, za stot 12.25 lir, za industrije za hektoliter 9, za stot 12.25 lir, za prodajalce z lastnim razdeljevanjem za hektoliter 18 lir, za stot 24.60 lir.

Za kmetijsko porabo so določene posebne cene.

Hrvatska zunanja trgovina

Hrvatski tednik »Novi red« prinaša statistične podatke o hrvatski zunanji trgovini v dobi od 10. aprila do 1. avgusta 1941. V tej dobi je znašal hrvatski uvoz 480 milij. kun, izvoz pa 327 milij. kun.

Glavni uvozni predmeti so bili: hranila 29, pogonska sredstva 78, tekstilije 56, kovine in stroji 85, kemični proizvodi 49, papir 15, steklo 7, razno 7 milij. kun. Glavne uvoznice so bile Nemčija 175 (Spodnještajersko po posebnem sporazumu) 66, Italija 34, Slovaška 14, protektorat 13, Madžarska 14, Srbija 5, Romunija 3, Bolgarija 2 in Švica 1 milijon kun.

Izvažala pa je Hrvatska: živina in proizvodi 116, les 202, kemični proizvodi 50, sadje 10, razno 59 milij. kun. Glavni kupci so bili: Nemčija 262, Italija 129, protektorat 43, Srbija 14, Holandija 14, Madžarska 7, Spodnještajerska (posebna ureditev) 16 in Slovaška 2 milij. kun.

*

Italijansko-nemški sporazum za ureditev grške zunanje trgovine. Kot posledica nedavnega sporazuma med italijanskimi in nemškimi oblastmi se bo grška zunanja trgovina razvijala s posredništvom italijanskega kompenzacijskega urada. Pri grškem gospodarskem ministrstvu je imenovan en italijanski in en nemški delegat za razvoj trgovine z državami osi. Nemška in italijanska vlada sta se sporazumeli, da bo vsa trgovina Grčije z drugimi državami postavljena pod nadzorstvo italijanskega delegata, ker se bo trgovina vršila s posredovanjem Italijanskega kompenzacijskega urada. Nemški delegat je dr. Helmuth Hoffing, italijanski delegat pa je dr. Vittorio Signorelli, trgovinski svetnik pri italijanskem predstavništvu.

Kje so Reichskreditkassen. Da bi se zadostilo potrebam nemških čet glede nemotenega razvijanja plačilnega prometa, poročajo iz Berlina, da so podružnice Reichskreditkasse, ki lahko izdajajo denarna nakazila, ki so garantirana s krediti emisijske banke, v naslednjih mestih: Zagreb, Belgrad, Bukarešta, Solun, Sofija, Kovno, Lvov (namesto te je prevzela posle podružnica poljske narodne banke iz Varšave), Riga, Bijalistok, Minsk, Dvinsk, Libava, Vinica, Vilna in Dorpat.

Nadaljnje zvišanje glavnice v Italiji. Na svojih občnih zborih v prihodnjih dneh predlagajo naslednje družbe zvišanja glavnice: Banco Ambrosiano v Milanu od 60 na 100, Rumianca, kemična in rudarska industrija, Turin, od 122.5 na 150, Ledoga, d. d. v Milanu od 34 na 40 in Reggiane, mehanične delavnice v Reggio Emilia od 76,374.000 na 90 milijonov lir.

Zakol prašičev na Hrvatskem. Hrvatski kmetijski minister je odredil, da se prašiči do 100 kg žive teže in teleta do 2 let ne smejo klati.

Zvišanje poštnih pristojbin na Madžarskem. Z veljavnostjo od 15. septembra dalje je določeno na Madžarskem zvišanje poštnih pristojbin za 20—25%.

Madžarske komunalne obligacije. Zavod za izmenjavo z inozemstvom sporoča, da kupuje 7.5% komunalne obligacije od italijanskih imetnikov. Gre za obligacije iz leta 1929 v dolarjih in plačuje 1.100 lir za vsako obligacijo 100 dolarjev imenske vrednosti.

Romunski izvoz lesa. V prvi polovici letos je znašal romunski izvoz lesa 58.524 vagonov, dočim je znašal v prvi polovici lanskega leta 144.327 vag. Od skupnega letošnjega izvoza je šlo v Nemčijo 24.211 ton, od tega v češkomoravski protektorat 2.010 ton, v Švico 1836 vag., v Italijo 1001, v Bolgarijo 837, v Turčijo 10.106 ton in v Rusijo 56.692 ton.

Romunske maksimalne cene za oljčarice. Romunsko podtajništvo za prehrano je določilo naslednje najvišje cene za žito in oljna semena (cene so določene v lejih za vagon z 10.000 kg): ječmen s 4% primesi 75.000 franko postaja; ogrščica s 5% primesi 185.000; ogrščica druge vrste (naveta) s 5% primesi 177.000; rjava ogrščica z 8% primesi 156.000; divja ogrščica (ravison) z 10% primesi 116.000 lejev; laneno seme 240.000; konopljino seme 200.000, bučno seme 250.000 lejev.

Načrt elektrifikacije v Bolgariji. Bolgarsko ministrstvo za javna dela je izdelalo velik načrt za elektrifikacijo Bolgarije. Proizvodnja električnega toka naj bi po tem načrtu narasla od 260 milij. kilovatnih ur v letu 1940 na 2 milijardi v letu 1960. Od tega bi odpadle 4 milijarde na bolgarske reke, dočim bi kalorične centrale dajale preostali 2 milijardi. Obenem z zgradbo jezov bo izvršena tudi osušitev okoli 300.000 ha zemlje in bodo zgrajene tudi namakalne naprave. Za zgradbo central potrebna vsota znaša 2 milijardi levov. Dela so se začela v severni Bolgariji, kateri je namenjeno 225 milij. levov. Med Kurilom in Levno bo zgrajen daljnovod 110.000 voltov, ki bo preskrboval z električno sofijsko okrožje. Poleg tega bodo nove naprave dajale tok 750 krajem v okrajih Levna, Vidin in Vratca. Poleg tega bodo zgrajeni tudi še 3 veliki transformatorji.

Gradba železniških prog v Holandiji. Ravnateljetvo holandskih železnic je objavilo velik načrt za zgradbo železnic. V treh letih nameravajo zgraditi železniških prog za vsoto 47 milij. goldinarjev. Program bo izvršen po holandski industriji z 90%.

Brezposelnost v svetu. Nemška revija »Wirtschaft und Statistik« prinaša podatke o številu nezaposlenih v nekaterih državah. Najvišje število nezaposlenih je v severnoameriških Zedinjenih državah, kjer ga cenijo na 4 milijone ljudi. Še pred letom pa je bila nezaposlenost večja. Število nezaposlenih znaša sedaj v Angliji okoli 370.000, v Franciji 543.000, v Holandiji 200.000 v Belgiji 173.000, na Danskem 76.000, na Madžarskem 56.700, na Nodveškem 42.500, v Švedski 38.000, v Švici 8000 in na Finskem 5000.

Srbska narodna banka izjemoma še zamenjuje bivše jugoslovanske bankovce. Srbska narodna banka izjemoma še zamenjuje bivše jugoslovanske bankovce in sicer samo ljudem, ki so prišli ob vse premoženje in pridejo iz katerega koli dela bivše države v Srbijo. Ti ljudje morajo imeti potrdilo, koliko denarja so prinesli, morajo vložiti posebno prošnjo na Srbsko narodno banko, pa se

Italijanščina brez učitelja

83

Nedoločnik s predlogom.

S predlogom »di«.

1. Nedoločnik z »di« se uporablja: za glagoli, ki izražajo vero, željo, upanje, tajbo, dopadenje, nejevoljo; brez škode za smisel se v takih primerih predlog »di« pred nedoločnikom lahko tudi opusti. — Primeri: spêro d'incontrárlo — upam ga srečati, desídero di vedérlo — želim ga videti; crédo di avér visto — mislim (verujem), da sem videl; négo d'avér nascósto — tajim (zanikujem), da sem skril; mi piáce di trovárvi — všeč mi je, da vas najdem; mi dispiáce d'avér pêrso — žal mi je (jezi me), da sem izgubil.

2. Nedoločnik z »di« se rabi tudi kot dopolnilo samostalnikov na vprašanje: kakšen? Primeri: il desidêrio di vedérla — želja, da bi jo videl (želja — kakšna?); l'onóre di incontrárvi — čast, da vas srečam (čast — kakšna?); l'árte di scrívere — umetnost pisanja (umetnost — kakšna?).

3. Nedoločnik z »di« se uporablja za predlogi in vezniki »prima — preden«, »invéce — namesto«, »a fôrza — ker«, »affíne — zato, da«, kjer se rabi nedoločnik namesto stranskega stavka. — Primeri: prima di partíre — preden je odšel; invéce di rispóndere — namesto, da bi odgovoril; a fôrza di combáttere — ker so se tako borili; affíne di spedíre — zato, da bi odposlal.

4. Nedoločnik z »di« se uporablja za pridevniki in glagoli, ki sami po sebi zahtevajo predlog »di«; tako za pridevniki: ávido di — pohlepen, capáce di — sposoben, cêrto di — gotov, contênto di — zadovoljen, dégno di — vreden, persuáso di — prepričan, orgoglióso di — ponosen, prático di — vajen, soddisfátto di — zadovoljen, i. dr. — Primeri: ávido di trováre ricchézze — pohlepen, da bi našel bogastev; capáce di fáre il lavóro — sposoben, da opravi delo; cêrto di incontráre l'amico — prepričan, da bo srečal prijatelja; contênto di avér finíto — zadovoljen, da je končal; dégno di êsser lodáto — vreden, da ga pohvalijo; persuáso di trováre la verità — prepričan, da bo našel resnico; itd. — In za glagoli: contentársi di — zadovoljiti se; importáre di — važno biti; incaricársi di — nekaj nase vzeti; lagnársi di — pritoževati se; maravigliársi di — čuditi se; occupársi di — ukvarjati se; rallegrársi di — veseliti se; ricordássi di — spominjati se; trattársi di — iti za kaj, i. dr. — Primeri: non importa di rispóndere — ni važno, če se odgovori; mi incárico di portáre a cása — nase vzamem, da odnesem domov; si lágna di non avér tróváto nessúno — pritožuje se, da ni nikogar našel; mi maravíglio di vedére tútti insiéme — čudim se, da najdem vse skupaj; si ôocupano di spedire — ukvarjajo se z odpošiljanjem; mi rallégro di avér tróváto — vesel sem, da sem našel; mi ricôrdo di avér visto — spominjam se, da sem videl; si trátta di fáre il cónto — gre za to, da se napravi račun.

Že iz dosedaj povedanega vidite, da služi Italijanu — podobno kakor Nemcu in Francozu — nedoločnik za bistveno okrajševanje izražanja. Kjer moramo v slovenščini — v večini primerov — stvoriti odvisni stavek, nam pride v italijanščini na pomoč nedoločnik, ki nas reši skrbi glede — pravilnega časa in naklona!

Že zato nam bo nedoločnik gotovo simpatičen znanec!

Nekaj stavkov.

Égli è in pericolo di pêrdere il pósto. Són contênto di non avérlo tróváto. Mi pênto di avérgli dáto parôla di veníre. I Cinési crédono d'êssere il pôpolo il più cólto del móndo. Non básta díre: ho sbagliáto; bisógna cercáre ánche di emendársi déi prôpri difétti. Égli mérita d'êssere disprezzáto. Antônio ha l'intenzióne d'andáre lúi stésso al direttóre. Spêro di rivedérvi dománi. Si trátta di salváre la nôstra famíglia. Mi dispiáce di non potérvi servíre cóme desidererêi.

Berilo.

Lo spirito[1] di un fráte.

Federígo II si recò un giórno con súo fratéllo Enrico a[2] visitáre un convênto délla Slésia. Prima di partíre domandò al guardiáno se avésse quálche grázia da[2] chiédere.

— Sì, Maestà, rispóse il fráte. La prégo di concédermi di potér vestíre dúe novízi all'ánno, facêndo un'eccezióne álla légge.

— Ve lo concédo, rispóse l'imperatóre. Anzi, quésta vôlta i dúe novízi vôglio mandárveli io stésso.

E si voltò al frantéllo e gli disse in lingua tedésca, sperándo di non êssere intéso dal fráte:

— Manderò dúe ásini a quésti frattácci.[3]

Il pádre guardiáno, che êra un uômo dôtto ed avéva compréso benissimo le parôle del sovráno, soggiúnse allóra:

— Poichè Vôstra Maestà è státa così generósa, io vorrêi chiédere ánche un'altra grázia, cioè di concédermi che ái dúe novízi che mi manderà io pónga[4] ad úno il nóme di Vôstra Maestà ed all' áltro quéllo di Vôstro Imperiál Fratéllo!

Pripombe.

[1] tu: duhovitost. — [2] ne prevedemo; prim. naša izvajanja v sledečih lekcijah! — [3] končnica „-áccio" ima zaničljiv pomen: il fráte — il frattáccio. — [4] nedoločnik: pórre.

Kako sodijo o avgustu

Svoj vroči temperament po javnem mnenju pokaže mesec avgust predvsem v pasjih dneh. Ta mesec je navadno najlepši mesec v letu. Je tudi med najbolj svetlimi meseci. Toda proti koncu je že opaziti nastopajočo spremembo v naravi: Tiho prihaja jesensko umiranje. Listje gozdnega drevja že kaže tuintam svetlobarvne črte. Ljudje vedo tudi povedati, da so možje, ki se poroče v tem mesecu, potem vedno žejni in da navadno postanejo pijanci in zanemarjajo svoje žene. In vse to zaradi tega, ker jim kipi po žilah vročina tega meseca. Mesec avgust je tudi zelo priljubljen kot mesec klasja in žetve. Na polju zori žito, krompir, koruza, vrtovi so pa prepolni cvetja. Kmet si želi v avgustu vročine, ker pregovor pravi, da česar avgust ne skuha, september ne more speči. Ostala vremenska pravila za avgust pa pravijo: Če je slana v avgustu močna, bo vreme ostalo še nadalje lepo, če pa prične z nevihto, bo z njo tudi končal.

Malo vabljivi kažipoti

Danes imamo celo v pragozdu kažipot. Na cesti v Sudanu stoji velik napis »Cesta proti Nairobiju. Varujte se nosorogov, ker so smrtnonevarni.« Na drugem mestu iste ceste, na katerem se odcepi nova cesta, stoji napis: »Kdor potuje po tej cesti, pride do jezera Viktorija. Nikar se pa ne hodi kopat v reko, v jezero Rope, ker ne boš nikdar prišel do jezera Viktorija. V obeh primerih te bodo požrli krokodili.« Na veliki cesti, ki vodi iz Peipinga v Kašmir, je zopet napis »Cesta v Kašmir. Pojdi z Bogom in se ne vrni nikdar več.« Izven Samarkanda je pred vojno bil na cesti sledeči napis: »Pot proti Indiji. Razdalja neznana.« Francozi so vsekakor natančnejši. Na cesti v Alžiru lahko človek čita: »Cesta proti Tamanraset 2250 km — Zinder 2800 km — Jezero Čad 4300 km.« To je približno tako, kakor če bi na cesto postavili napis: »Ljubljana—Kaspijsko morje.«

Nova kapucinska naselbina v Ljubljani

Na praznik Marijinega rojstva so bili pri cerkvi Božjega groba v Štepanji vasi slovesno umeščeni oo. kapucini

Na praznik Marijinega rojstva so bili pri cerkvi Božjega groba v Štepanji vasi umeščeni oo. kapucini. Cerkvena slovesnost se je pričela ob 9. Kljub slabemu vremenu so lepo štepanjsko cerkvico napolnili verniki iz Štepanje vasi in nje okolice ter tudi iz Ljubljane. Mestni župnik prostrane šentpeterske župnije g. duhovni svetnik Alojzij Košmerl je v klenem, prekrasnem govoru obrazložil pozornim poslušalcem pomen in namen te slovesnosti. Orisal je zgodovino in početek reda sv. Frančiška, njega razmah v njegovih treh vejah: frančiškani, minoriti in kapucini. Slednji so postali samostojna veja Frančiškovega reda okoli l. 1524 in se je ta panoga reda potem kaj hitro razširila po Evropi, tako da jih v letih 1610—1640 že tudi v naših slovenskih krajih nahajamo, kamor jih je kot vnete misijonarje in prave ljudske pridigarje poklical pobijati Lutrove krive verske nauke takratni ljubljanski knezoškof Tomaž Hren. Tako so bili oo. kapucini Ljubljani in ljubljanski širši okolici že stari znanci. Njih samostan s cerkvijo — majhen in skromen jim je bil postavljen tam, kjer je danes lepo ljubljansko sprehajališče in najlepši ljubljanski trg — Zvezda in Kongresni trg.

Nadalje je g. svetnik obrazložil, kako da so oo. kapucini prišli v Štepanjo vas, da si z dovoljenjem prevzvišenega g. knezoškofa dr. Gregorja Rožmana in župnikovim dovoljenjem ustvarijo tukaj skromen domek. Izročil jim je izvrševanje redne božje službe v tej prijazni cerkvici in vso dušno pastirsko skrb za župljane svoje razsežne župnije Sv. Petra v tem delu — v Štepanji vasi in okolici. Pozdravil jih je kot svoje sodelavce — kot svoje duhovne pomočnike, veseleč se tega izrednega zgodovinskega dogodka, želeč jim mnogo blagoslova božjega na priprošnjo redovnega ustanovitelja sv. Frančiška in mogočne zaščitnice vsega serafinskega reda: Brezm. Device Marije. Začasno so oo. kapucini nastanjeni v hiši ge. Jerice Bezlaj, ki je posebna dobrotnica te nanovo v življenje poklicane redovne naselbine kapucinskega reda.

Prelepi iz srca prihajajoči govor gosp. svetnika in župnika Košmerlja je paznim poslušalcem šel v srce in je bilo videti, da so se vrli Štepanci, ki so se udeležili v častnem številu te cerkvene slovesnosti, vrnili zadovoljni na svoje domove.

S svojo prisotnostjo so počastili to lepo cerkveno slavje: ravnatelj salezijanskega zavoda na Kodeljevem g. Jurčak in naknadno še: gvardijan in župnik frančiškanske župnije Marij. Oznanjenja generalni lektor g. P. Krizostom Sekovanič, predstojnik naselbine oo. minoritov na Barju g. duhovni svetnik p. Miroslav Godina, cerkveni ključar štepanjske cerkve g. Baš, šolski upravitelj v pok. g. Fran Musar ter pevovodja, uradnik davčne uprave v pok., g. Avgust Kos. Cerkveni domači pevski zbor — dasiravno številčno šibek — je poveličeval to slavnost z lepim ubranim petjem pod vodstvom zgoraj omenjenega pevovodje.

Ob pol sedmih zvečer je bila ta slovesnost zaključena s petimi litanijami M. Božje.

Iz zgodovine bivšega kapucinskega samostana v Ljubljani

Njih samostan in cerkev — majhna in skromna — ustrezajoč strogim zahtevam serafinskega uboštva, je stal v Ljubljani tam, kjer je danes najlepši trg Ljubljane in priljubljeno sprehajališče »Zvezda«. Trg se je pred imenovanjem v Kongresni trg imenoval Kapucinski trg. Nazorna sličica o tem samostanu se med drugim nahaja v »Kroniki mest«, letnik 1934, zvezek 2, stran 104 levo zgoraj! — Cerkvica je bila s pročeljem obrnjena proti današnjemu poslopju Filharmoničnega društva (Kino Matica, nekdaj pred požarom staro poslopje ljubljanskega gledališča) in bila zidana v splošno običajni in značilni obliki kapucinskih cerkva! Vodnjak, ki so ga ravno letos na novo uredili v »Zvezdi« na lep in zanimiv način, je bil na vrtu pred samostansko kuhinjo v obliki, kakor se ga starejši Ljubljančani še prav dobro spominjajo in ki je značilna za vse vodnjake v vrtovih ali v četverokotniku (križnem hodniku) kapucinskih samostanov. Zanimivo je, da se ves okoliš tega samostana še danes v zemljiški knjigi imenuje »Kapucinsko predmestje« ter ta naziv nahajamo tudi v zapisih v matičnih knjigah v oni dobi! Kako priljubljeni so bili oo. kapucini pri ljubljanskih meščanih in med ostalim prebivalstvom, spričuje tudi dejstvo, da so Ljubljančani ob ukinitvi in razpustu samostanov za cesarja Jožefa II. (1781—1785) prosili le tega, naj oo. kapucini v Ljubljani ostanejo. Ukinitev tega kapucinskega samostana pa je ukazal potem šele leta 1810 za dobo francoskega vladanja general Marmont. Cerkev so porabili za vojaško skladišče, samostan pa za nastanitev francoskega vojaštva. Radi nepažnje in zanemarjanja pa sta postali ti dve poslopji kar nerabni in že razpadajočo cerkev in samostan je po odhodu Francozov kupila mestna občina ljubljanska, podrla te ruševine in na ta način dobljeni prostor porabila za razširitev Kongresnega trga in za napravo javnega sprehajališča, danes vsakemu Ljubljančanu tako priljubljene »Zvezde«! Nekaj svojstvenega je bilo v Ljubljani (kakor tudi v Škofji Loki) prirejanje pasijonskih iger, o čemer imamo več točnih poročil in zapisov. Razen v Ljubljani je imel kapucinski red na ozemlju Slovenije svoje domove še v Škofji Loki, Kranju, Krškem, Novem mestu, Celju, Ptuju, Mariboru, Radgoni in Cmureku. Od vseh teh naselbin so do nedavnega časa obstajale postojanke reda v Škofji Loki, Krškem in Celju, dočim sta samostana v Ptuju in Mariboru ustanovi novejše dobe, katerim se zdaj še pridružuje nova naselbina v Ljubljani — Štepanja vas.

Novi kapucinski naselbini je dodeljeno sledeče osebje: dva duhovnika, p. Jakob Vončina (rodom od Sv. Jurija ob Ščavnici) kot predstojnik in p. Dionizij Pristernik, ki je mnogo let deloval v Ptuju, Celju, Škofji Loki in Krškem, ter brat lajik Fr. Agatangel.

Ko bo nanovo došlim redovnim družinam v Ljubljani — minoritom na Barju in kapucinom v Štepanji vasi — omogočen za njihov naraščaj študij na klasični gimnaziji in potem študij bogoslovja na teološki fakulteti ljubljanskega vseučilišča — bo njihov prihod v Ljubljano dosegel svoj glavni namen.

Mirovne slovesnosti za Bežigradom

V dobi splošnega hrepenenja po olajšanju in miru bodo vsi Ljubljančani z veseljem pozdravili verske slovesnosti, ki se bodo vršile v cerkvi sv. Cirila in Metoda pred praznikom žalostne Matere božje.

Dne 14. septembra bo namreč blagoslovljen novi zaobljubljeni oltar žalostne Matere božje, ki ga je zamislil g. župnik p. Kazimir Zakrajšek, v podrobnostih začrtal inž. Glanz, večino gradbenih stroškov pa je zbralo nad vse požrtvovalno Društvo krščanskih žena in mater za Bežigradom. Ves oltar je po svoji sestavi izviren — strokovna poročila bodo še izšla — svoje lepo poslanstvo, ki ga izraža napis: Materi bolečin v hudih časih vojne 1941, — bo izvrševal nad vse učinkovito. S tem je v bežigrajski cerkvi nastala nova lepota: vsem trpečim in zaskrbljenim je ostvarjen otok miru in tihe tolažbe, posebno pa bodo ob Materi bolečin našle pomoč trpeče žene in matere. Prepričani smemo biti, da Marija, v katere čast so se Bežigrajci prav ob tem oltarju pokazali zelo požrtvovalne, in ne bo skopa pri vračanju svojih darov in bo izprosila svojim častilcem pri tem oltarju varstva, tolažbe in miru.

Spored cerkvenih slovesnosti je sledeči:

V dneh 11., 12. in 13. septembra bo mirovna tridnevnica v čast žal. Matere božje. Vsako jutro ob 6. uri sv. maše pred Najsvetejšim in ljudsko petje. Vsak večer ob pol 8 času primerna pridiga in litanije.

V nedeljo, dne 14. sept., ob 10 blagoslov novega oltarja, pridiga in sv. maša. Vse izvrši prevzv. g. škof dr. Gregorij Rožman. Po maši darovanje za oltar.

V nedeljo popoldne ob pol 5 slovesen sprejem novih članic v Društvo mater in pete litanije Matere božje.

V nedeljo, 14. septembra, zvečer ob pol 8 velik Cerkveni koncert Marijinih pesmi pod vodstvom g. Hanca in s sodelovanjem odličnih solistov. Pri orglah Kanizij Fricelj. Vstopnice so v predprodaji v župnijski pisarni.

V ponedeljek, na praznik Žalostne Matere božje družbene pobožnosti za žene in matere.

Primerno je, da se lepih mirovnih pobožnosti za Bežigradom udeleže tudi verniki drugih ljubljanskih župnij, saj je novi oltar žalostne Matere božje — drugi zaobljubljeni oltar v Ljubljani! — namenjen vsem, ki bi si ob Materi bolečin radi utešili svojo bol.

Eksc. Visoki Komisar sprejel hrvatskega konzula

Ljubljana, 10. septembra.

Včeraj dopoldne je Eksc. Visoki Komisar v vladni palači sprejel novega konzula neodvisne države Hrvatske v Ljubljani g. dr. Antona Ivaniča, ki je prišel v spremstvu svojega tajnika g. Pera Gospodnetiča.

Eksc. Grazioli se je prisrčno pogovarjal z dr. Antonom Ivaničem in mu je popoldne v spremstvu vice-komandanta Zveze pomožnih centrov vrnil obisk.

Ovadeni in kaznovani trgovci

Oddelki Kr. Kvesture, ki jim je zaupano tržno nadzorstvo, so zadnje dni ugotovili, da so naslednji trgovci in obrtniki prekršili izdane odredbe na ta način, da so posamezne vrste blaga prodajali po previsokih cenah: **France Kham**, kolonialno blago, Kongresni trg 8; **Josip Koščak**, čevljar, Vidovdanska 1; **Julij Zupan**, gostilničar, Ulica 3. maja 4; **Anton Miklič**, gostilničar na Tržaški cesti 50; **Ivan Kunovar**, trgovec s kolonialnim blagom na Vodnikovem trgu 1; **Frančiška Martinc**, trgovka s kolonialnim blagom na Tyrševi c. 17; **Marija Šmrajc**, prodajalka zelenjave v Tomačevem 18; **Ivan Maček**, trgovec z mešanim blagom v Horjulu; **Viktor Krašnja**, trgovec z mešanim blagom v Škocijanu, **Andrej Petrovčič**, trgovec z mešanim blagom v Horjulu; **Tomaž Vrhovec**, trgovina z mešanim blagom v Horjulu; **Ana Škrjanc**, prodajalna zelenjave v Bizoviku 44 in **Marija Mačar**, prodajalka zelenjave v Šmartnem ob Save 43; **Alojzija Dremelj**, prodajalka zelenjave v Jurčkovi ulici 78; **Marija Starec**, prodajalka zelenjave v Cerkveni ulici 13; **Marija Ambrož**, prodajalka zelenjave v Sostrem 10; **Marija Kocjančič**, prodajalka zelenjave v Dobrunjah 67. Imenovani so bili prijavljeni sodni oblasti.

Nadalje so bili z globo kaznovani naslednji trgovci in obrtniki, ki niso razstavili cenikov: trgovec z železnino **Jurij Verovšek** na Tyrševi cesti 16, gostilničarka **Olga Dobovšek** v Jaršah 73, gostilničarka **Olga Schwentner** v Jaršah 38 in prodajalka sadja in zelenjave **Ludvika Jarc** na Tržaški cesti 5.

Sport

Ženska sekcija SK Planine je imela v torek popoldne na Stadionu izbirni miting za določitev postave, ki bo klub zastopala v nedeljo na medklubskem ženskem lahkoatletskem tekmovanju v Novem mestu. Atletinje so tekmovale v teh disciplinah: **Tek 80 m:** 1. Hvale Jožica 12.2, 2. Musar Milena 12.2, 3. Kovač Marjanca 12.3. **Met krogle:** 1. Tome Vikca 8.56 m, 2. Roš Zalka 8.14 m, 3. Dermastja Lidija 7.48 m. **Skok v višino:** Tome Vikca 120 cm, 2. Toni Ančka 115 cm, 3. Bianchi Nada 105 cm. **Met diska:** 1. Šušteršič Marica 26.93 m, 2. Tome Vikca 23.76 m, 3. Roš Zalka 22.08 m. **Met kopja:** 1. Tome Vikca 28.72 m, 2. Škerlj Marica 21.36 m, 3. Šušteršič Marica 19.23 m. **Skok v daljino:** 1. Škerlj Marica 3.98 m, 2. Lavrenčič Marjanca 3.82 m, 3. Hvale Jožica 3.74 m. **Štafeta 4 × 60 m:** (Hvale, Musar, Škerlj, Šušteršič) 36.0. Vse, ki so dosegle prva tri mesta, so določene v skupino, ki bo šla v Novo mesto. Rezultati niso preveč dobri. Pripisovati pa moramo to samo pomanjkanju pravilnega treninga, kajti atletinje so same zelo talentirane in bodo s pravim treningom še mnogo dosegle.

Meddržavna nogometna tekma Hrvatska : Romunska. Hrvatski nogometni zvezi je bilo priznano članstvo v FIFI in glede na to je romunska nogometna zveza povabila Hrvatsko nogometno zvezo, naj bi državni reprezentanci obeh držav odigrali dve meddržavni tekmi. Prva izmed tekem naj bi bila v Zagrebu, druga pa v Bukarešti. Dneva za obe tekmi še nista določena, vendar bodo skušali določiti čim bolj zgodnje datume.

Slavni romunski nogometaš Gica Popescu, ki je nastopal kot levo krilo romunske državne nogometne reprezentance, je na vzhodnem bojišču padel. Star je bil 21 let. Prav tako je padel stari in znani branilec Sucitulescu, ki je pripadal stari gardi romunskega nogometnega moštva.

Švedi so dobri. Večkratni švedski prvak na kratkih progah Lennard Strandberg je pretekel v Falunu 100 m v času 10.6 in prehitel svojega rojaka S. Hoegstroema, ki je dosegel čas 10.8. Sven Eriksson je vrgel kopje 60.08 m, v metu krogle pa je zmagal Fernstroem s 14.88 m.

Zaključek turnirja v Salsomaggiore. V teniškem turnirju, ki je bil pretekli teden v Salsomaggiore, so nastopili najboljši italijanski teniški igralci. Z njimi sta tekmovala tudi Smerdu in gospa Sernec-Mairova, ki pa seveda nista prišla v finale. Končni rezultat je bil ob finalnih tekmah naslednji: Moški single: Cucelli proti Canapele 6:4, 6:1, 6:4; ženski single: Parmeggiani proti Marocco 6:4, 7:5. Moški single iz druge in tretje kategorije: Caniato proti Chitarin 10:8, 6:3. Moški double: Canapele — Romanoni proti Caniato — Chitarin 6:2, 6:3, 2:6, 8:6. Mešani double: Tonolli — Romanoni proti San Donnino — Cucelli 11:9, 6:4.

Gino Bartali, zmagovalec na krožni kolesarski dirki za pokal Piero Marin. V nedeljo so bile v Paviji kolesarske dirke, katerih se je udeležilo sto kolesarjev, med katerimi seveda najboljši. Proga je bila dolga 236 km in je nudila športnikom dovolj truda. Zmagal je Gino Bartali, ki je znan kot eden najboljših italijanskih dirkačev že iz prejšnjih let. Vrstni red rezultatov je bil naslednji: Bartali Gino: 6.54,22 in je prevozil približno 34.200 km na uro; 2. Coppi Fausto za eno kolo; 3. Ricci Mario 6.59,34; 4. Mollo Enrico; 5. Cottur Giordano. Vsi so bili prepričani, da bo zmagal Coppi Fausto, toda Bartali je zopet dokazal, da je še vedno v veliki formi.

Joe Louis se bo v jeseni boril za prvenstvo. V zadnjem boksarskem dvoboju za svetovno prvenstvo v težki kategoriji je zmagal v Ameriki Joe Louis nad Billyjem Connom, ki ga je izzval. Potek tedanjega boja je presenetil vse gledalce, saj je že vse kazalo, da bo Conn zmagal po točkah. V 13 rundi pa se je večkratnemu svetovnemu prvaku Louisu posrečilo, da je z enim samim udarcem položil Billyja Conna. Louis je bil v precejšnji prednosti proti 23 letnemu Connu, ki je ob času dvoboja bil za 12 kg lažji od Louisa. Kljub temu pa je v dvoboju dokazal, da si zna priboriti prednosti, ki bi utegnile zadoščati za zmago. Tako je od prvih 12 rund dobil Conn šest rund. Štiri so bile neodločene, Louis pa je dobil samo dve rundi. Prav zaradi tega so vsi pričakovali, da Conn, sicer ne bo mogel podreti Louisa, da bo pa verjetno zmagal po točkah in si osvojil svetovno prvenstvo. V 13. rundi je Louis izkoristil malomarno Connovo kritje in podrl Conna z udarcem, za katerega se je odločil bolj iz obupa, kakor pa iz premišljenosti. S tem udarcem je izgubil Billy Conn milijon dolarjev, ki bi jih sicer dobil, če bi premagal Louisa. V Ameriki pripravljajo na jesen srečanje med Louisom in Connom. Večina misli, da bo pri tem srečanju Louis zgubil naslov prvaka. Zdi se, da Louis ni več v tako dobri formi, medtem ko se še vsi prav dobro spominjajo odličnih Connovih uspehov v ringu. Simpatije ameriške športne publike so sedaj na strani Conna. Tako je nekakšno glasovanje med športnimi strokovnjaki prineslo presenetljiv rezultat. Prvo mesto v oceni je dobil Conn, za njim je prišel Henry Armstrong, nato Ken Overlin in šele na četrtem mestu Louis.

Slovaška — Hrvatska 1:1. V Bratislavi je bila odigrana nogometna tekma med reprezentancama Slovaške in Hrvatske. Tekmo je gledalo 16.000 ljudi. Igra je bila še dve minuti pred koncem 0:0, toda Beda je za Hrvatsko zabil gol, takoj nato pa je Visocky vrnil ta gol za Slovaško. Sodil je sodnik Beranek z Dunaja.

Kosu v varstvo

Podpisani observatorij, katerega ena izmed glavnih nalogs je ugotavljati škodo in korist naših ptic, si dovoljuje pripomniti nepristransko k članku »Kos je škodljiva ptica« v zadnjem četrtkovem Slovencu sledeče:

Med našimi koristnimi pticami najdemo še vedno kako tako, ki nam dela »samo« ob gotovem času in »samo« na gotovem kraju poleg pretežne koristi tudi večjo ali manjšo škodo. Tako n. pr.: škorec, kobilar, dlesk, kalin, rumeni strnad, rjavi srakoper, kos, sove, mišar in drugi. In vendar so ti kljub svoje slabe strani zaščiteni z zakonom.

Eden izmed teh pa je prišel zadnje čase v nemilost in sicer »samo« pri posameznih vrtnarjih in sadjerejcih. Ti namreč tega koristnega zgodnjega pevca — kosa prištevajo kar med škodljivce vrabčeve vrste, dasiravno ga niti najnovejši zakon o varstvu prirode v Nemčiji ne šteje med škodljive ptice.

O njegovi splošni krvoločnosti pa ne more biti govora, kajti v tem slučaju bi morali tudi mi vsi drugi zaradi posameznega morilca priti na vešala. Kar se pa tiče njegove neposredne večje škode na sadju, mu jo lahko samo nekateri vrtnarji in sadjerejci očitajo. Eden izmed teh je tudi pisec gori označenega članka g. nadzornik Jos. Štrekelj, ki je kolikor toliko upravičen ker mu služi njegov vzorni vrt in sadovnjak v prvi vrsti za proučavanja in pospeševanje našega vrtnarstva in sadjarstva. Kosi njegove okolice se počutijo gotovo kakor v Indiji Koromandiji, zaradi katerih pa ne bi bilo umestno in ne koristno prepustiti kar vse te pevce naše lepe pokrajine neoviranemu zatiranju. Ostali maloštevilni in praktični vrtnarji oz. sadjerejci pa gotovo ne bodo prišli na beraško palico zaradi par kilogramov pokvarjenega sadja.

Na podlagi poročil številnih opazovalcev in obročevalcev je observatorij ugotovil, da je število kosov razmeroma jako majhno v primeri z onim v mestih, tako da kos tudi na deželi zunaj ne more delati nikake škode. Značilna je bila pred leti prošnja nekega veleposestnika iz Savinjske doline, ki jo je naslovil na observatorij zaradi priskrbe nekaj deset parov te koristne ptice, da bi jih tam razmnožil za zatiranje raznih škodljivcev.

Druga taka sicer koristna ptica pa, če se prikaže ob času ko dozoreva grozdje v vinogradu in dela občutno škodo, je naš škorec, ki je itak v tem slučaju zapisan smrti, čeprav je drugače zaščiten z zakonom. Kje in kdaj se pa kos prikaže v večji jati, da bi ga morali kar **na debelo streljati???**

Iz vsega tega sledi, da nikakor ne smemo pretiravati in morda celo posplošiti eno in edino neposredno občutno škodo »samo na sadju«, ko se moramo istočasno zavedati v prvi vrsti kosove pretežne koristi skoraj skozi vse leto.

Prepustimo materi naravi, da ona uredi ono morebitno škodljivo razmnoževanje po drugih že itak številnih sovražnikih koristnih ptic. Vsem oškodovancem iz vrst vrtnarjev in sadjerejcev pa priporočamo, da primerno zavarujejo svoje nasade, in sicer tako, da žrtvujejo del izkupička tudi za nabavo varovalnih mrež, ki se jim bo vsekakor štelo v veliko zaslugo za sodelovanje pri varstvu koristnih ptic, potem ko bodo lahko tudi oni zadovoljni in mirnega srca poslušali prijetnega pevca doma ali pa tudi morda pod Tivolijem.

Ornitološki observatorij v Ljubljani.

oo knjige po 5 lir

Prelepe zgodbe o korajžnem lovcu Petru in brhki planšarici Jerci govovo še ne poznate. Pisatelj Jalen jo je opisal v knjigi »TROP BREZ ZVONCEV«, ki spada med naše najlepše lovsko-planinske povesti. V njej je podan ves čar gorenjskih vršacev s krasnimi opisi lova na gamse in ruševce in lepota planinskega sveta.

Knjiga »TROP BREZ ZVONCEV« bo imela nad 200 strani s slikami in izide 1. oktobra kot prvi zvezek »Slovenčeve knjižnice«.

Prva zbirka Slovenčeve knjižnice bo obsegala 24 knjig najrazličnejših zanimivih leposlovnih povesti in romanov. Knjige bodo izhajale vsakih 14 dni.

Knjige lahko naročite že sedaj z dopisnico pri Upravi »Slovenca« ali pri zastopnikih »Slovenca«, »Slovenskega doma«, »Bogoljuba« in »Domoljuba«. Najbolje je, da se naročite na vso zbirko (24 knjig) naenkrat, s tem nam olajšate delo, sami pa boste dobili zato knjige brez poštnine dostavljene na dom.

Vsaka knjiga samo 5 lir

„Slovenčeva knjižnica", Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6

Prijavite mestnemu preskrbovalnemu uradu, koliko krompirja potrebujete!

Že 600.000 kg dobrega krompirja je prehranjevalni odbor doslej Ljubljančanom priskrbel ter ga je preskrbovalni urad oddal prebivalstvu po najnižjih cenah in s tem zadržal draginjo tega najvažnejšega živila. Da bo pa Ljubljana tudi prihodnjo zimo in do nove letine dobro založena z zdravim in poceni krompirjem, bo ta akcija še razširjena s preskrbo še večje količine krompirja, ki naj bi skušala kriti vso potrebo ljubljanskega prebivalstva.

Ker je pa treba založiti vse prebivalstvo s krompirjem do kraja meseca maja in je za to množino krompirja na razpolago premalo primernih skladišč in kleti, namerava mestni preskrbovalni urad **razdeliti interesentom krompir s posredovanjem za to določenih trgovcev še jeseni,** da bodo sami spravili krompir v svoje kleti.

Da pa preskrbovalni urad lahko o pravem času nabavi dosti krompirja, je treba takoj zbrati podatke, **koliko krompirja prebivalstvo potrebuje.**

Zato mestni preskrbovalni urad vabi vse one družinske poglavarje, ki niso sami pridelali dosti krompirja ali si ga pa niso še zagotovili, naj naznanijo pri svojem trgovcu, kjer dobivajo živilske karte, koliko krompirja bodo potrebovali, da bodo z njim založeni do nove letine. Na četrtinko pole papirja naj napišejo ime in priimek ter stanovanje družinskega glavarja, število družinskih članov in potrebo krompirja. Zaradi pravične in pravilne razdelitve naj pa naznanijo resnično potrebo krompirja. Prijav naj ne vlagajo oni, ki sami pridelujejo krompir, in tudi ne oni, ki se bodo lahko sami založili s krompirjem. Da pa množina krompirja, ki naj jo nabavi mestni preskrbovalni urad, ne bo prevelika ter jo bo mogoče tudi v resnici priskrbeti, naj si vsak skuša zagotoviti vsaj večji del potrebnega krompirja. Samo, če mu to ne bi uspelo, naj vloži prijavo s prošnjo za dodelitev krompirja do 11. t. m. pri tistem trgovcu, kjer je dobil živilsko nakaznico.

Civilne zavodne družine in gostinski obrati naj pa vložé prijave tudi do 11. septembra neposredno na mestnem preskrbovalnem uradu v II. nadstropju Mestnega doma v sobi št. 3.

Opozarjamo vse prebivalstvo, naj se — kolikor je mogoče — vsak sam o pravem času založi s krompirjem za vso zimo, **edino tisti, ki si ne morejo drugače pomagati, naj pa pri svojih trgovcih vložé prošnjo, da ga jim poceni priskrbi mestni preskrbovalni urad**

Drobne novice

Koledar

Četrtek, 11. septembra: Prot in Hiacint, mučenca; Milan, škof; Teodora, sveta žena.

Petek, 12. septembra: Marijino ime; Gvidon, spoznavalec; Macedonij, mučenec.

Novi grobovi

† **V Ljubljani** je v splošni bolnišnici mirno v Gospodu zaspal g. Franc Podržaj, črkostavec v pokoju. Pogreb bo v četrtek, 11. sept. ob 5 popoldne z Žal, kapela sv. Frančiška, na pokopališče k Sv. Križu. Naj mu sveti večna luč! Žalujočim naše iskreno sožalje!

† **V Kranju** je v 74. letu starosti umrl gosp. Anton Majdič. Pogreb blagega rajnega je bil v sredo, 10. sept. ob 5 popoldne na farno pokopališče v Kranju. Blag mu spomin! Žalujočim naše globoko sožalje!

•

— **Hitro se bliža čas,** ko bo izšla prva knjiga »Trop brez zvonceve« iz zbirke »Slovenčeva knjižnica«. Ne odlašajte niti dneva, ampak takoj se naročite na »Slovenčevo knjižnico«, ki obsega 24 knjig po 5 lir vsaka, torej cela zbirka stane le 120 lir. Knjige bodo lepo opremljene in z žico vezane. Knjige so izbrane vsebine, ki so deloma že znane našim bralcem iz podlistkov v našem časopisju, deloma so pa to nove knjige, ki še niso izšle. Kdor naroči najmanj 12 knjig, jih bo dobil dostavljene na dom, ne da bi moral doplačati za poštnino. Najboljše pa je, da vsakdo naroči vseh 24 knjig takoj od začetka, ker nam s tem olajša delo, saj lahko vsakdo plačuje knjige mesečno. Knjige lahko naročite z dopisnico, ki jo naslovite na upravo »Slovenca«, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6, in nanjo napišite: Naročam 24 knjig »Slovenčeve knjižnice«, ime in priimek, kraj, hišno številko in pošto. Lahko pa naročite te knjige tudi kar s položnico, s katero plačujete naročnino naših listov ali pa najboljše pri naših zastopnikih v Vašem kraju ozir. pri inkasantih, ki Vas obiskujejo zaradi naročnine naših listov. Ker bo prva knjiga izšla že prvega oktobra, je nujno, da se naročite na te knjige čimprej, da moremo določiti naklado. Pripominjamo, da smo se lotili te založbe zaradi tega, ker bi našemu ljudstvu radi dali poceni knjigo, pa v veliki meri tudi zaradi tega, da bi mogli zaposliti čim več tiskarskih delavcev, ki bi sicer s svojimi družinami vred brez tega trpeli veliko bedo. V prepričanju, da bodo bralci razumeli vse te razloge, pričakujemo čim večjega odziva naročnikov za »Slovenčevo knjižnico«.

— **Pokrajinska cesta II/40 Vič — Dobrova — Polhovgradec—Mala voda,** med km 4600 in 5000, to je tik pred vasjo Dobrova, bo zaradi dovršitve novega odseka ceste zaprta dne 15. in 16. septembra 1941 za vse vrste voz in motornih vozil. V smeri Ljubljana—Polhovgradec se lažji promet vrši lahko čez Bokalce na Stransko vas, kjer se priključi občinska cesta na banovinsko cesto II/127 v Stranski vasi. Za težji promet pa preko Podutika na Dobravo, kjer je zveza proti Polhovem gradcu in Horjulu.

— **Predpisi o dvojezičnih napisih.** Z ozirom na okrožnico glede predpisov o dvojezičnih napisih, objavljeno v »Slovencu« dne 7. t. m., pripominjamo sledeče: V odstavku »Če firma ni imenska« — ki se nanaša na firme družb z omejeno zavezo — gre za tiskovno pomoto in bi se morale navedene firme glasiti »Marat«, »Organizator« itd.

— **Zdravstvena kolona na Notranjskem.** Že ponovno je ta teden zdravstvena avtokolona obiskala notranjske kraje, kjer opravlja zdravstvene preglede šolske mladine in prebivalstva. V ponedeljek in v torek se je zdravstvena avtokolona mudila v Logatcu, kjer je bil dotok prebivalstva naravnost ogromen. Kakor znano, vodi zdravstveno kolono cav. dr. Duce, ki se osebno udeležuje vseh ekskurzij te kolone. Vseh šest oddelkov zdravstvene avtokolone ima stalno ves dan dovolj dela s pregledi onih, ki iščejo zdravja, oziroma žele biti pregledani. V vseh krajih na Notranjskem prireja prebivalstvo prisrčne sprejeme avtokoloni ter jih po svojih predstavnikih pozdravlja. Iz Logatca je avtokolona odšla v sosedne notranjske kraje.

— **Vlagateljem Poštne hranilnice, podružnica Ljubljana, bivajočim na ozemlju Ljubljanske pokrajine.** Od merodajne strani se mi sporoča, da doslej še ni ugotovljeno premoženjsko stanje posameznih podružnic bivše jugoslovanske Poštne hranilnice, katerih delokrogi se sedaj nahajajo na 7 različnih ozemljih. Po zaključku omenjenega stanja bo seveda potrebno tudi še diplomatično posredovanje, radi česar se na dokončno ureditev te zadeve ne more računati **pred potekom 2 mesecev.** — Vlagatelj.

— **V velikih časih živimo.** V svetu se odigravajo dogodki, ki bodo imeli gotovo odločilne posledice za bodočnost narodov. Vse se odvija pred nami s filmsko naglico, tako, da nimamo časa niti presojati važnosti posameznih dogodkov. V takem času so nam potrebni dokumenti, ki nam bodo jasno prikazali vse to dogajanje v svetu. Tak dokument boste dobili lahko, če naročite **»Slovenčev koledar«,** ki bo v zunanje političnem pregledu prikazal vse dogodke tega leta. Poleg tega pregleda bo v koledarju notranje politični pregled, gospodarski pregled, številni koristni članki, tako za našega deželana kakor za našega meščana. Poleg vsega bo pa v koledarju tudi dosti leposlovnih, zabavnih člankov kakor tudi lepa daljša povest. — Ne odlašajte, ampak takoj naročite koledar, bodisi pri naših inkasantih, ki Vas obiskujejo, bodisi enostavno s položnico, s katero plačujete naročnino, bodisi z dopisnico na upravo »Slovenčevega koledarja«, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6. — Letos bo koledar izšel mnogo prej kakor lansko leto, zato nimate za naročilo časa več kot par tednov. Koledar velja za naročnike naših listov 9 lir in 2 liri za pošiljatvene stroške, skupaj torej 11 lir, za nenaročnike pa 20 lir.

— **Pivo iz koruznih kali.** Znano je, da Ljubljanska pokrajina sama ne prideluje pivovarniškega ječmena, temveč le takega za živila. Sedaj so prišli na misel, da bi pridelovali pivo iz koruznih kali, ki ostanejo pri mletju koruze. Te kali so zelo bogate tolšče ter slada in pravijo, da so se prvi poskusi za pridelavo piva iz teh koruznih kali dobro obnesli. Vse kaže, da bomo prihodnje leto pili pivo iz koruze, ki ne bo nič manj okusno, kakor dosedanje ječmenovo.

— **Izleti v okolico Vrhnike:** Vrhnika in njena okolica nudita izletnikom številne zanimivosti. Oko občuduje razglede, ki jih nudijo številne lepe točke na tem področju. Naj omenimo le eno izmed številnih. Na progi proti Vrhniki izstopimo na postaji Drenov grič. Po pol uri hoje pridemo v vas Mala Ligojna in čez nadaljnje četrt ure smo že v Veliki Ligojni. Po prijetni poti prispemo uro kasneje v vas Žažarji ter kmalu nato v Podlipo, prikupljivo naselje v Podlipski dolini. Sredi vasi stoji na okroglem gričku cerkev s postavnim, starim zvonikom. Iz Podlipe krenemo proti Rovtam ter prispemo v pol ure v Podpesek, odtod gremo dalje v Jamnik pri Zaplani. Pol ure oddaljen stoji hrib Ulaka, ki ima 800 m nadmorske višine ter je krasna razgledna točka. Še pol ure in že stojimo na vrhu razglednega stolpa nad Planino nad Vrhniko: proti jugu gledamo na Logaško planoto, Planinsko goro, Trnovski gozd, Nanos, Javornik, Snežnik itd., proti vzhodu se razteza dolina mimo Horjula proti Sv. Urhu in Lesnemu brdu, proti severu pa imamo Sv. Tri kralje in Polhograjske hribe. S te razgledne točke krenemo na Vrhniko ali na žel. postajo ter z zadnjim vlakom nazaj v Ljubljano. Za ta izlet potrebujemo okrog 6 ur hoje po pestrih predelih Vrhniške okolice. Ako imate v nedeljo čas, oglejte si navedene kraje!

— **Vpisovanje v trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska cesta 15,** za Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti se vrši dnevno dopoldne in popoldne. Informacije in nove ilustrirane prospekte daje ravnateljstvo osebno ali pismeno. Telefon 43-82.

— **Sprejem učencev v šolsko kuhinjo Higienskega zavoda v Ljubljani.** Higienski zavod v Ljubljani razpisuje za šolsko leto 1941/42 400 mest opoldanske prehrane za učence srednjih in meščanskih šol, ki so zdravstveno in socialno potrebni. Prehrana bo v šolski kuhinji na Aškerčevi ulici 3 in Prečni ulici 2 in sicer po sledečem ključu: 80 učencev brezplačno, 80 učencev proti plačilu lir 0.50, 80 učencev proti plačilu lir 1.—, 160 učencev proti plačilu lir 2.—. Osebne prijave se sprejemajo na oddelku za zdravstveno zaščito učencev v Aškerčevi ulici 3, kjer se tudi istočasno vrši zdravniški pregled. Podatke o socialnih razmerah utemelji prosilec s potrdilom o imovinskem stanju, ki ga izdaja pristojna občina in davčna uprava. Zaključek prijav dne 20. septembra t. l.

— **Gg. Lovšin Vinko in Mihelič,** ki sta 28. avgusta 1941 prispela s transportom iz Zagreba v Ljubljano in skrbela za prevoz prtljage, se naprošata, da mi sporočita, ali jima je znano, kdo je prevzel ali shranil zavoj z obleko, ki ga je zame poslal Drago Lesjak iz salezijanskega konvikta v Zagrebu — Bohanec Franc, Ig 85 pri Ljubljani.

— **Dogon za govejo klavno živino.** Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino priredi prihodnji teden sledeče dogone za govejo klavno živino: v torek, dne 16 septembra t. l v Grahovem pri Cerknici, v torek, dne 16. septembra t. l. v Črnomlju, v sredo, dne 17. septembra t. l. v Novem mestu, v sredo, dne 17. septembra t. l. v Trebnjem. Vabijo se mesarska strokovna združenja, da na najbližji dogon pošljejo iz vsakega sodnega okraja po enega ali dva pooblaščena zastopnika v svrho prevzema živine.

— **Revna delavska mati,** ki ima 6 šoloobveznih otrok, išče kakršne koli podpore v obleki, obutvi ali denarju. Darove sprejema uprava »Slovenca« pod »Revna«.

Ljubljana

l **Za pok. Ivana Jakopiča** bo sv. maša ob drugi obletnici smrti v soboto, 13. septembra ob 7 pri velikem oltarju v cerkvi oo. frančiškanov.

l **Odpiranje in zapiranje trgovin.** Združenje trgovcev obvešča članstvo, da bodo do nadaljnega trgovine z živili in šolskimi potrebščinami odprte od 8 do 12 in od 14 do 18, vse ostale obratovalnice pa od 9 do 12 in od 14 do 17. Delovni čas za pomožno osebje pa ostane isti, kakor to določa naredba o odpiranju in zapiranju trgovin Sl. l. štev. 379/61 z dne 30. junija 1938.

l **V veliki dvorani Pokrajinske delavske zveze** je bila v nedeljo brezplačna predstava »Veselega teatra« za ljubljansko delavstvo, katero je organiziral tukajšnji Dopolavoro s sodelovanjem Pokrajinske delavske zveze. Igralci so prikazali izbrane in prav posrečene prizore, za kar so želi splošen in navdušen aplavz. To je začetek umetniškega in prosvetnega delovanja ljubljanskega Dopolavora, katerega namerava izvajati v korist delavstva. Delavstvo z zaupanjem gleda razvijanje dopolavoristične organizacije, ki si je nadela nalogo koristno izrabiti delavčev prosti čas.

l **Zaradi čiščenja, pleskanja** in raznih manjših adaptacij, bo glavno univerzitetno poslopje zaprto v času od 15. do 20. septembra 1941.

l **Nove vile pri Sv. Jožefu.** Okolica Sv. Jožefa se zadnja leta prav lepo razvija, letos pa je tam stavbno gibanje izredno živahno. Tako je Zarnikova ulica dobila letos dve novi vili, sedaj pa so pričeli kopati temelje še za tretjo. S tem bo Zarnikova ulica, ki je grajena v ločenem stavbnem sistemu — vsaka vila je za sebe zgrajena, dokončno dograjena. Enako grade v sosednji Strossmajerjevi ulici novo večjo vilo, ki je na pol že dograjena. Mestno cestno nadzorstvo je tudi poslalo svoje delavce v to ulico, ki so odstranili pred novima hišama št. 6 in 8 plast zemlje ter bodo tam uredili cestišče, tako, da bo okolica gimnazije v redu. Hkrati urejajo tam tudi razne napeljave, enako, kakor jih urejajo v Zarnikovi ulici.

l **Za mestne reveže je g. dr. France Lokar,** odvetnik na Rimskem trgu 2, podaril 100 lir iz neke kazenske poravnave; g. Fani Urbanc pa je nakazala 100 lir namesto venca na grob ge. Gerte baronice Lazarini. Mestno poglavarstvo izreka dobrotnikom najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih.

l **Mestna zastavljalnica** zaradi snaženja uradnih prostorov drugi petek in soboto, 19. in 20. septembra, ne bo poslovala za stranke.

l **Mestna zaščitna šola** je avgusta meseca nadaljevala s svojimi tečaji zlasti za nadzornike hišne zaščite. Po podatkih zaščitnega oddelka in zaščitne šole, je v mestu Ljubljani 2060 hiš v ožjem nevarnostnem rajonu, to je tam, kjer je hišna zaščita obvezna. Skoraj v vseh teh hišah so že izvežbani ter tudi postavljeni nadzorniki hišne zaščite, ki imajo skupno s hišnim gospodarjem skrb za nadaljnjo izobrazbo hišne zaščite. V 47 tečajih za hišne nadzornike je tečaj končalo 2080 tečajnikov, med temi 1980 ali 96.11% tečajnikov iz ožjega nevarnostnega okoliša, drugih 100 pa je prostovoljnih iz širšega nevarnostnega okoliša ali pa namestnikov, pomočnikov i. dr., ki so se prostovoljno prijavili v tečaj. Za mali odstotek zadržanih ali zamudnikov, kakor tudi za morebitne spremembe in nove prostovoljno prijavljene se bodo tečaji za hišne nadzornike nadaljevali v začetku oktobra. Opozarjamo pa, da morajo hišni lastniki sproti naznaniti vse spremembe glede hišnih nadzornikov ali drugih članov hišne zaščite. Prav tako je treba mestnemu zaščitnemu oddelku sporočiti morebitno spremembo hišnega lastnika ali hišnega upravitelja. V sredo, 10. t. m. je zaščitna šola začela že s tečaji za hišne gasilce, t. j. za pomožne organe hišnega nadzornika. Ti tečaji trajajo tudi po tri dni vsak dan po 2 do 3 ure ter imajo na programu večji del demonstracije in praktične vaje. Tečajniki so razdeljeni na skupine, da bodo praktične vaje čim bolj uspešne. Najprej pridejo v tečaj hišni gasilci iz večjih poslopij, nato pa postopoma vsi drugi iz ožjega nevarnostnega rajona. Vabimo hišne lastnike, naj skupno s hišnim nadzornikom po mogočnosti že pred oblastvenim pozivom prijavijo hišne gasilce, če tega še niso storili, saj bo šele z izurjenim osebjem hišno gasilsko orodje uspešno uporabljivo.

l **Zdravniški obiski manj premožnih na domu** so zaradi skrčenega avtomobilskega prometa in sploh zaradi izrednih razmer tako težavni, da mora mestno poglavarstvo opozoriti vse one, ki imajo na podlagi ubožnega lista mestnega socialno političnega urada pravico na brezplačno zdravljenje, **da je odslej mogoče klicati mestne zdravnike le med uradnimi urami,** najpozneje pa do 13. ure na mestnem fizikatu. Na vsak način je treba prej priskrbeti ubožni listek socialno političnega oddelka. Izven tega časa je dovoljeno klicati zdravnika samo v zares najnujnejših in življenjsko nevarnih primerih obolenja. Majhne otroke, ki niso prav težko bolni, je treba prinesti v mestni fizikat med ordinacijskimi urami od 9—12. Podpore potrebni bolniki morajo razumeti sedanjo zadrego z bencinom in upoštevati sedanje razmere, da mestni zdravniki peš ali s kolesi nikakor ne morejo opraviti vseh obiskov, kadar bi kdo želel, in je bolniku pač najbolj priložno in pripravno. Če kdo res težko zboli že zjutraj, si lahko pač takoj priskrbi ubožni listek v soc. polit. oddelku na Ambroževem trgu, nato pa še dopoldne lahko pokliče zdravnika na mestnem fizikatu, nikakor naj pa taki bolniki ne kličejo zdravnika šele popoldne ali celo zvečer. Tudi bolniki, ki plačujejo honorarje, morajo dandanes večkrat potrpeti in čakati na zdravnika ter radi upoštevajo težke razmere.

FABBRICA ITALIANA MAGLIERIE

MILANO Viale Regina Elena 44

Specialità: Maglie - Mutande Reggipetti - Camiciole e maglierie fantasia in genere

Si accettano rappresentanti esclusivisti regionali

ITALIJANSKA TOVARNA PLETENIN

MILANO: Viale Regina Elena 44

Posebnost: Jopice - Plišaste spodnjice - Majice in modne pletenine sploh

Sprejemamo izključne krajevne zastopnike

Radio Ljubljana

Četrtek, 11. septembra. 7.30 poročila v slovenščini — 7.45 pestra glasba. Med odmorom ob 8 napoved časa — 8.15 poročila v italijanščini — 12.30 poročila v slovenščini — 12.45 lahka glasba — 13 napoved časa in poročila v italijanščini — 13.15 uradno vojno poročilo v slovenščini — 13.17 orkestralna glasba pod vodstvom mojstra Arlandija — 13.50 slovenska glasba — 14 poročila v italijanščini — 14.15 izmenjalni koncert iz Nemčije — 14.45 poročila v slovenščini — 17.15 koncert violončelista Amedea Baldovina — 17.40 koncert flavtista Renata Pacija — 19.30 poročila v slovenščini — 19.45 operna glasba — 20 napoved časa in poročila v italijanščini — 20.20 komentarji k dnevnim dogodkom v slovenščini — 20.40 glasba Antona Dvořaka: slavnostni koncert ob obletnici njegovega rojstva pod vodstvom mojstra Armanda La Rosa Parodija. Med odmorom predavanje v slovenščini — 22 izbor operet pod vodstvom mojstra Arlandija — 22.45 poročila v slovenščini.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič — Tržaška cesta 48.

Poizvedovanja

Izgubil sem v rjavi denarnici 410 lir od železniške zadruge v Šiški po Bleiweisovi cesti do Erjavčeve ceste dne 4. t. m. — Kavčič Jožef, železničar v pokoju, Večna pot št. 32.

Izgubila se je v nedeljo, 7. t. na poti od trnovske cerkve do Kolezijske ceste št. 17, zlata otroška ovratna verižica (krstno darilo). Najditelja naprošam, da jo odda proti nagradi pri K. Lorenc, Riharjeva 17, Trnovo.

Pompadura z očali in molitvenikom ter naslovom: Antonija Kernec, se je našla. Dobi se v paviljonu na Vodnikovem trgu pri ge. Minki Sešek.

Našla sta se dva šopa ključev; v prvem šopu 3 Zeis Icon, 1 wertheim, 1 navaden, v drugem pa 2 wertheim, 1 od kolesa in 3 majhni. Dobe se pri dežurnem uradniku na Kr. kvesturi.

Rdeči križ sporoča

Obvestila o pogrešanih: Devetaku Josipu, Trelcu Alojziju in Zupančiču Johanu naj dvignejo svojci v pisarni na Miklošičevi c. 22 b.

Pošto naj dvignejo: Dekleva Ivan, posestnik, Moste, Kralj Alfred, Korytkova, Mesesnel dr. France, Narodni muzej, Mikič Ivka, Poljanska 15, Putre Erna, Glavna carinarnica, Regoršek Jurij, Oražmov dom, Robežnik Gustel, Vič, Sedej Janko, profesor, Tyrševa 17, Štrubelj Janko, Poljanska 1, »Učiteljska samopomoč«, Volc Bina, Vodnikov trg 4.

Gospod Kovalevsky Dimitrij naj se zglasi v tajništvu Poizvedovalnega oddelka.

Št. Jernej na Dolenjskem

Z dekretom Visokega Komisarja Ljubljanske pokrajine je bil imenovan za izrednega komisarja občine Št. Jernej gospod Jordan Karel, lesni trgovec in posetnik na Dol. Brezovici. V soboto, dne 6. sept. 1941 je dospel iz Novega mesta okrajni načelnik gospod Grasselli in mu izročil dekret. Vest o imenovanju novega župana se je hitro razširila po vsej občini v veliko zadovoljstvo prebivalstva. Ljudstvo se zaveda, da je v njem dobilo sposobnega gospodarja, ki ljubi povsod red in ima pred očmi vedno skrb in blagor ljudstva. K imenovanju iskreno čestitamo in mu obljubljamo sodelovanje.

Iz Goriške pokrajine

Slovenčev koledar naročite takoj! Naroči ga lahko vsakdo čisto enostavno z dopisnico, ki jo naslovite na: Uprava »Slovenčevega koledarja«, Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6, provincia di Lubiana«. Zapišite prav čisto enostavno: naročam »Slovenčev koledar« za 11 lir — ter spodaj še pripišite točen Vaš naslov, ime in priimek, kraj, hišno številko in pošto. Koledar boste plačali v prihodnjih dneh po položnici, ki jo bomo v ta namen priložili našemu listu. Na te položnice Vas bomo še posebej opozorili, zato pazite na obvestila v časopisu. Koledar bo obsegal okrog 220 strani, formata skoraj tako velikega kakor je oblika »Domoljuba« ali bolj točno 23.5×30.5 cm. V knjigi bo dosti zemljevidov in slik, ki bodo ponazarjali dogodke in opise mnogo koristnih nasvetov, številne tabele, kakor n. pr. za izračunavanje prostornine lesa, obresti denarja itd. V koledarju bo tudi lepa povest. Poleg koledarja bo vsak naročnik dobil še lepe domače jaslice s številnimi pastirci in ovčkami in tudi sv. Tremi kralji. Naročite koledar takoj, kajti le še par tednov je časa. Tako lepe knjige ne sme manjkati v nobeni naši družini!

10.000 romarjev na Sv. gori pri Gorici. »Il Gazzettino« poroča iz Gorice, da so povsod po Goriškem tudi letos, kakor prejšnja leta, zelo pobožno praznovali Mali Šmaren. Po vseh cerkvah so bile številne službe božje, ki se jih je udeležilo veliko število vernikov. Zlasti mnogo romarjev iz vseh krajev pa je na ta praznik prihitelo na slovito goriško božjo pot, na Sv. goro. Mnogo jih je prišlo tja že v soboto popoldne, še več pa v nedeljo in v ponedeljek, na praznik. Prenočevati so morali kar na prostem okoli samostana, ker za vse ni bilo na razpolago prenočišč. Računajo — piše omenjeni goriški časopis — da je v dneh od sobote do ponedeljka prišlo na Sv. goro do 10.000 romarjev. Na Malega Šmarna dan je bila tam ob 11 dopoldne slovesna sveta maša, ki jo je daroval msgr. Valentinčič ob asistenci dveh bratov s svetogorskega frančiškanskega samostana. Sv. maše se je udeležilo toliko ljudi, da jih je na stotine moralo ostati zunaj cerkve, čeprav je velika.

Iz Spodnje Štajerske

Smrtni slučaji. V Mariboru so v zadnjem času umrli: Amalija Kropš, Marko Zemljič in Franc Petek. Razen teh so še umrli v bolnišnici: Aleksander Pernat, viničar Janez Robnik in Roza Zotič.

Razne poškodbe. Na cesti v Mariboru je stopila tako nesrečno Jožefa Jutras, da si je zlomila nogo. Pri Sv. Lovrencu na Pohorju je pa tovorni avtomobil zagrabil in povozil cestnega delavca Ferdinanda Vresnika in ga težje poškodoval. Oba so prepeljali v mariborsko bolnišnico, kjer se sedaj zdravita.

Razdelitev članskih izkaznic štaj. dom. zveze v Ptujskem okraju. V posameznih krajih ptujskega okraja so bili v zadnjem času večji sestanki štaj. dom. zveze, na katerih so razdelili članstvu te organizacije članske izkaznice in znake. Prejeli so jih vsi, ki so bili sprejeti v organizacijo.

Uvedba delovnih knjižic na Spodnjem Štajerskem. V smislu posebne odredbe šefa civilne uprave so na Spodnjem Štajerskem pričeli v vseh obratih deliti nove delovne knjižice, ki odgovarjajo zakonskim predpisom v Reichu.

Kaznovani mesarji. Zaradi navijanja cen so oblasti kaznovale v Mariboru več mesarjev, ki so prodajali mesne izdelke dražje, kakor so pa zanje določene cene.

Mišek POŠTNI PILOT

XVII.

Miškov načrt

Štrcelj in Svetožrc sta se brž zavedala, da je njun zrakoplov nezmožen kake bitke in brambe. Zato sta odposlala svoje poslednje letalo, ki naj bi zasledovalo Miška in ga usmrtilo.

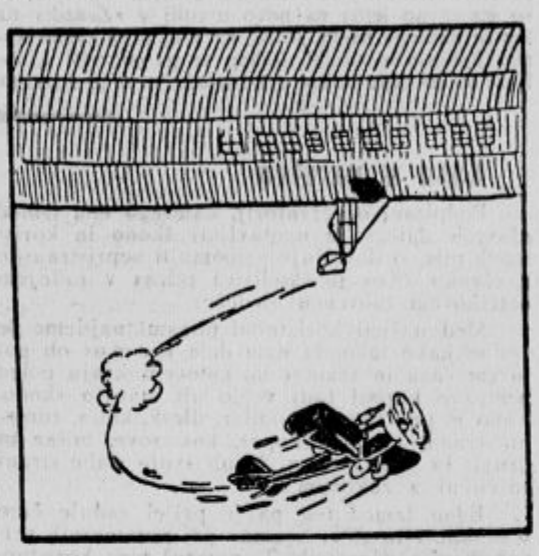

»To je zdaj najino poslednje upanje, Štrcelj,« je dejal Svetožrc, ko se je letalo oddaljevalo. »Če ne bo uničilo Miška, sva izgubljena.«

»In tole mi kar tako poveš?« je zabrundal Štrcelj z raskavim glasom.

»Pozor, Mišek!« je mahoma zavpil kapitan Zamašek. »Glej, tu je letalo, ki naju zasleduje.«

Mišek se je obrnil in je koj zagledal tuje letalo, ki je hotelo streljati s strojnico.

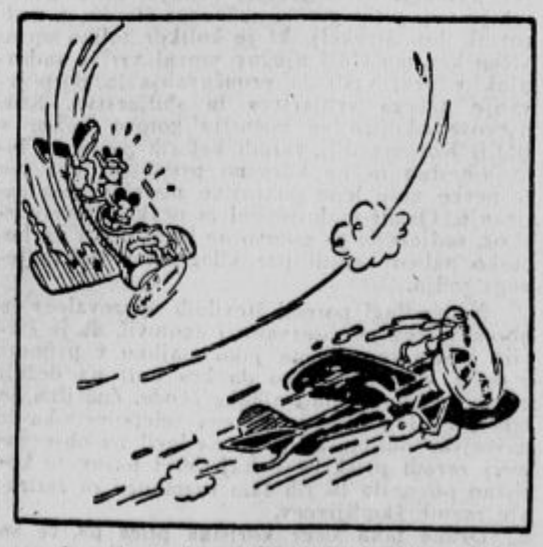

»Izvrstno!« je vzkliknil tuji pilot. »Pokončal te bom, propalica!«

Medtem ko se je sovražnik pripravljal za streljanje, je bil Mišek s svojim letalom že zadaj za njim. Zasledovalec je bil zdaj sam zasledovan.

KULTURNI OBZORNIK

Stoletnica rojstva Antonina Dvořaka

V Protektoratu Češka in Morava so 8. t. m. svečano proslavili stoletnico enega svojih največjih skladateljev, velikega skladatelja **Antonina Dvořaka**. 8. septembra 1841 se je rodil v Nelahozevesi pri Krelupu na Češkem iz glasbene družine, ki so tam imeli kmetsko krčmo. Antonin je bil zelo glasbeno nadarjen ter so domači hoteli, da bi on nasledil krčmo, kjer bi lahko igral tudi v domači češki godbi, tako tradicionalni po čeških vaseh. Pri takem kmetskem kapelniku je imel prvo šolo, nakar je šel kot 12 letni deček v Zlonice, kjer ga je dobil v roke Liehmann, pozneje pa organist Hanka v Čeških Kamenicah. Leta 1856 je bilo leto največjega trpljenja za Antonina, kajti po želji staršev se je moral posvetiti kmetski gostilni in bil violinist pri kmetski godbi. Šele leta 1857 je mogel iti v Prago na konservatorij, kar si je tako želel, ter se posvetiti glasbi, kateri je potem živel vse življenje. Tu so bili njegovi mojstri Blažek, Zvonar, Pič, Krejči. Po končanem konservatoriju je bil organist pri cerkvi sv. Vojteha v Pragi, kjer se je tudi poročil z Ano Čermakovo. Ker pa so bila njegova finančna sredstva precej slaba, si je hotel pomagati s kompozicijami ter je izdal nekaj skladb na Halkove pesmi. Te stvari so dosegle velik uspeh. Drugo leto pa je napisal opero »Kralj in oglar« (1874), ki mu je prinesla državno stipendijo in mu omogočila študiranje v inozemstvu, v Berlinu, kjer je žel veliko občudovanje zlasti pri slavnem Brahmsu, ki je videl v tem Čehu genialnega muzika ter mu omogočil izdajo njegovih skladb pri založniku Simsocku. Ta je izdal tedaj Dvořakove »Slovanske plese« (1878), »Moravski duet« (1878), kompoziciji, ki sta postali takoj svetovno slavni in sta se mnogokrat predvajali tudi pri nas ter sta na rednem repertoarju svetovnih komornih nastopov. Tako mu je v Nemčiji zrasla velika slava, vabili so ga v Anglijo (1883), ki mu je izdala več njegovih skladb. Nove uspehe in triumfe je žel kot skladatelj in dirigent, ne samo v domovini, kjer je leta 1890 postal doktor Karlove univerze in leta 1891 tudi član Češke Akademije znanosti in umetnosti v Pragi, temveč tudi drugod po svetu. Dvořak je postal profesor na konservatoriju v Pragi, kjer je bil tudi direktor. Leta 1892 pa je šel preko Oceana v Ameriko, kjer je prevzel Narodni konservatorij v Newyorku. Tu je komponiral svojo slavno simfonijo op. 95 »Simfonija novemu svetu«, v kateri je izrazil svoja tedanja čustva. Tri leta je žel največjo slavo v Ameriki, nakar se je vrnil v domovino, v Prago, kjer je leta 1895 postal član Gospodarske zbornice. Devet let je še živel, občudovan v svoji dragi domovini, kjer je 1. maja 1904 umrl v največji slavi, obdan z imenom enega največjih čeških glasbenih genijev. Zdaj počiva v praškem Vyšehradu, kjer leže tudi trupla drugih čeških genijev, ustvariteljev in izpovedovalcev češke duše.

Antonin Dvořak je obenem s Smetano ustanovitelj češke moderne glasbe. Češka glasba je dobila v Dvořaku enega najsamorodnejših umetnikov, ki je našel odziv v vsem svetu. Dvořak je ves temeljil v narodni češki glasbi, toda dal ji je nove oblike in nove ideje. Dve stvari sta karakteristični za njegove kompozicije: na eni strani dvigajoč temperament, spontano izražanje veselja in žalosti svojega naroda, kar se kaže zlasti v »Slovanskih plesih« ter v »Furiantu«, na drugi pa polna umirjenost in pobožna vdanost, preprostost in religioznost njegove globoke lirične duše, kakor se kaže v »Adaggio« ali v »Oratorijih«.

Ustvarjalni duh avtorja se je najbolj izrazil v »Slovanskih plesih«, v »Slovanski rapsodiji« ter operi »Dimitrij«. Dvořak je mojster v vseh panogah kompozicije, dočim je bil Smetana mojster samo v operah. Dvořaka moramo smatrati za prvega češkega mojstra simfonika. Slavni so njegovi oratoriji: Stabat mater, Sveta Ljudmila, Nevesta svetega Duha, Requiem, Maša ter Te Deum. Zložil je tudi več velikih simfoničnih pesnitev, kakor: Povodni mož, Herojska pesem, Divji golob itd. Prav tako pa tudi več oper, kakor: Dimitrij, Armida, Alfredo, Kralj in oglar, Vanda, Jakobinec, Hudič in Katarina, Prekanjeni kmetič. Najbolj znana opera in tudi največ igrana pa je njegova večno lepa čudežna »Rusalka«, ki je na repertoarjih vseh svetovnih gledališč. Dvořak ima tudi mnogo komornih skladb, ki so vse vedno igrane, tako razni nokturni, serenade, kompozicije za violino, čelo, za zborovsko petje itd.

Z vsem svojim delom je Antonin Dvořak postal utelešeni genij češke muzike, ki je obenem s Smetano popeljal češko glasbo v svet, pa jo tudi postavil na trdna tla domače narodne vsebine. Zato danes slave njegovi rojaki njegovo stoletnico doma in po vsem svetu. Dvořak ima tudi med Slovenci polno častilcev ter spada njegova glasba med klasične stvari, med tisto glasbeno umetnost, ki ne bo nikdar zastarela ter bo vezala s svojo duhovno vsebino vse narode sveta in jih vodila v lepši svet duhovnih užitkov. Z Dvořakom so Čehi dali svetu nov zvok svetovne glasbe ter veliko mednarodno duhovno vrednoto. td.

Italijanska katoliška kulturna bilanca

Kakor sleherno leto, so tudi letos odlični predstavniki **italijanskega katoliškega kulturnega življenja** dali obračun. Izdali so Zbornik »Il Raguaglio« o pisateljskem in umetniškem ustvarjanju italijanskih katoličanov v letu 1940.

Kljub težavam, ki jih rodi Mars v nadlogo Minervi, se je višina katoliškega kulturnega udejstvovanja še obdržala.

Izgubila je v tem letu svetilnik, ki ga je imela v znanem slovstveno kritičnem obzorniku »Frontespizio«, ki si je pod Papinijevim in Bargellinijevim vodstvom utrl smerodajno pot. Pravijo, da se italijanski katoliški kulturni svet prav tako kot na to zgubo lahko žalosti tudi nad prenehanjem slovstvenega in kulturnega obzornika v glasilu »L'Italia«, kjer je vsakih štirinajst dni Vigorelli pisal svoj »Giovedì delle lettere« (Slovstveni četrtek). Te zgube malce nadomestita reviji »Maestrale« in zlasti »Primato«, ki pa nista ne v tako spretnih, ne tako usmerjenih rokah kot je bil »Frontespizio«.

Kaj pa dela poedincev? Težko je vse našteti in oceniti. Treba se je ustaviti le pri značilnejših. Ni dvoma, da je med katoliškimi pisatelji v preteklem letu vodil Piero Bargellini (»Ritratto virile«, »Via Larga« in »Città di pittori«). Ob strani mu stoji vodilni tip italijanskih katoliških prozaistov — ko bi bil naš Res Lojze še med nami in ne v grobu na Sv. Gori, bi mu nemara postal kongenialen — Giovanni Papini (»Figure umane«), ki pa prehaja vedno bolj v esejista in kritika.

Val navdušenja in tudi — preganjanja — je zajel globokega Nina Salvaneschija (»Pastore sulle vette«), ki močno grebe v probleme sedanje dobe.

Dva nova pojava sta bila Pea (»Trenino dei sassi«) in Bilenchi (»Il conservatorio di Santa Teresa«). Nekak italijanski Timmermans je Nikola Lisi v svojem »Dnevniku vaškega župnika« (»Diario d'un parroco di campagna«).

Pohvalno je kritika sprejela tudi odločno katoliško inspiriranega Pastorina, posebno njegovo »La prova della fame« (»Preskušnja lakote«) in Felicija ter A. Turlo (»La statua di sole«).

Bilanca katoliških prozaistov kaže še druga dela in imena, a ob naštetih se je trebalo pomuditi, ker ta so značilna. Pač je še treba omeniti silno delavno katoliško pisateljico Olgo Visentini iz Milana.

Izredno plodoviti so bili italijanski katoliki v mladinskem slovstvu.

Pesniki, ki so se krepkeje oglasili z vidnejšimi zbirkami v preteklem letu, so pa: Mario Luzi (»Avvento notturno«) in Quasimodo, ki je kot naš Sovré skladno prevedel grške lirike. Kritika pohvalno omenja še Libera de Libero (»Eclisse«) in Idillio dell'Era (»Tenerezza«). Več so pokazali katoliški pisatelji v kritiki. Prednjačil je Bò z »Uvodom v lirike 16. stoletja«.

Več kot v prozi in pesmi so italijanski delavci pokazali v znanstvu, posebno v pedagoških in socialnih vprašanjih. O tem bi kazalo govoriti v posebnem pregledu.

Poseben primat kažejo pa v proučevanju vrhuncev med svetniki, ki so za prerod italijanstva, tudi slovstvenega, izredno dosti pomenili. Skladovnica je knjig o Frančiškovih in katarinijanskih študijah ter o ambroževskih.

H koncu bodi še pripomnjeno, da se je zadnje čase tudi italijansko katoliško založništvo precej razvilo. Nad sto različnih založb šteje. Te se nahajajo večinoma — tudi takozvana zemljepisna razprostranjenost kakega dejstva dovoljuje gotove sklepe — v Severni Italiji, predvsem v Torinu (S. I. C. E. Marietti), v Milanu (Ancora, Pro Familia, Vita e Pensiero in druge), Bresciji (Marcelliani, Queriniana, La Scuola itd.), Firenze (znani Salani za mladinsko založbo), v Vicenzi, v Padovi (Gregoriana), v Rimu sta poleg vatikanskih založb posebno znani mednarodni založnici Pustet in Desclée, a večinoma za liturgične izdaje.

ŠE TA MESEC IMATE ČAS!

Nov prevod dela Dantejeve »Božanstvene komedije«

Naš znani prevajalec in literarni kritik dr. Tine Debeljak je nad vse uspelo prevedel **tri najlepše speve Dantejeve »Božanstvene komedije«** in sicer 32., 33. in 34. spev, ki opisuje kazni v zadnjem krogu pekla. Prevod teh spevov z bogatimi ilustracijami bo izšel v **»Slovenčevem koledarju«**, ki ga takoj naročite.

Prelep prevod najlepšega dela »Božanstvene komedije« in številne ilustracije že sami zaslužijo, da si zaradi njih naročite naš koledar, ki stane le **9 lir in 2 liri** za pošiljatvene stroške.

Vsak, kdor bo naročil »Slovenčev koledar«, bo dobil lepe jaslice, ki so središče naših družin o božiču, zastonj! Jaslice so delo našega znanega akad. kiparja Goršeta.

V koledarju bo notranje političen, zunanje političen in gospodarski pregled, številni drugi znanstveni, zlasti pa leposlovni članki ter kakor vedno v koledarju, predvsem koristne gospodarske razprave in nasveti.

Poleg vsega bo pa v koledarju še lepa povest.

KOLEDAR V VSAKO SLOVENSKO HIŠO!

Te dni hodijo inkasantje naših listov pobirat naročnino za list; blagovolite jim poravnati tudi naročnino za koledar, kajti le ta mesec imate še čas, da si ga naročite.

Iz Srbije

Šef upravnega sveta dr. Turner o nalogah nove srbske vlade. Po imenovanju nove srbske vlade je imel na belgrajskem radiu govor šef upravnega štaba pri nemškem vojaškem poveljniku v Srbiji dr. Harald Turner ter je poudarjal, da ima srbska vlada nalogo, da z vsemi sredstvi vpostavi red in javno varnost in da ju tudi vzdržuje, ker po nemškem pojmovanju ne more biti naloga nemške vojske, da bi vladala nad zasedeno državo. Zato poudarja, da izgleda, da velikemu delu srbskega naroda še vedno ni postala jasna vsa dalekosežnost njegovega poraza in političnih sprememb v zvezi s tem, ker bi bilo drugače nerazumljivo, da ljudje še vedno verjamejo najnepomembnejšim govoricam in se opajajo ob misli, da bodo z upori, atentati in sličnimi dejanji mogli priti do kake spremembe ali zboljšanja sedanjega stanja. Preden je prešel na razlago političnih razmer v zadnjih šestih mesecih, je znova poudarjal, da je sedaj srbski narod dobil z novo vlado priliko, da se z lastnimi močmi reši stanja, katerega nadaljnje trajanje bi pomenilo gotovo nesrečo. Zatem je pa omenjal nemške napore, da bi prejšnjo Jugoslavijo iztrgali iz angleške propagande, kar se ji pa ni posrečilo ter je bila zato prisiljena napasti bivšo Jugoslavijo in na ta način preprečiti novo fronto na Balkanu, ki so jo pripravljali Angleži. Omenja tudi, da je nemška vojska potem, ko je zasedla Srbijo, izvrševala dolžnost zasedbene oblasti brez okrutnosti in izpadov proti srbskemu življu. Toda takoj nato, ko je prišlo do vojne med Nemčijo in Rusijo, so smatrali komunistični elementi v deželi, da morajo iz solidarnosti do Rusov nastopiti proti Nemcem. Pri tem so svoje zločinske podvige skrivali za nacionalni plašč in za borbo za osvoboditev srbskega ljudstva. Proti tem izpadom je nemška vojska morala nastopiti in je kaznovala umore s kaznijo, ki je zato določena — s smrtjo. Dr. Turner opozarja srbski narod, da on sam lahko v tem pogledu zelo mnogo napravi, da se zopet povrne stanje, ki je bilo prvih šest mesecev v Srbiji pod nemško okupacijo. Če pa ne, bo nemški vojak svojega neprijatelja pobijal povsod, kjerkoli ga bo našel vse tako dolgo, dokler se ne bo vpostavila srbska eksekutiva. Končno dr. Turner tudi opozarja srbsko javnost, da takšna pot ne vodi k svobodi, temveč prav obratno: izgubil se bo še zadnji žarek svobode in bo nastopilo pravo suženjstvo, popolno osiromašenje, ki ima brezpogojno za posledico smrt.

Za župana v Pančevu je imenovan po sporazumu Srbov in Nemcev tamošnji ravnatelj podružnice Hipobanke dr. Antonij Georgijević.

Obvezna prijava gotove obutve. Na zahtevo centrale za kožo so morale vse tovarne za izdelovanje čevljev prijaviti vse zaloge že izdelanih čevljev.

Novi upravnik belgrajskega gledališča. Za upravnika belgrajskega gledališča je imenovan Jovan Popović, prejšnji šef filmskega odseka v biv. centralnem presbiroju.

Zimska pomoč državnemu uslužbenstvu v Srbiji. Izšla je uredba o podelitvi enkratne zimske pomoči državnim uradnikom, upokojencem in invalidom v Srbiji. Po tej uredbi bodo najslabše plačani uradniki dobili poleg redne plače še enkratno plačo, boljše in višje stoječi uradniki pa samo polovico plače kot podporo za nabavo raznih življenjskih potrebščin.

Trdnjavski del Kalemegdana popravljajo. Po naročilu nemškega vojaškega poveljnika v Srbiji popravljajo trdnjavski del Kalemegdana ter bodo v kratkem nanovo odprli vrata princa Evgena. Vse pozneje postavljene barake bodo odstranili ter spremenili dobljene prostore v teniška igrišča. — Staro vojašnico iz časa princa Evgena bodo spremenili v mestno kletno restavracijo.

Glavni pooblaščenec za gospodarstvo v Srbiji. Bivši nemški generalni konzul v Belgradu in delegat nacionalsocialistične stranke za bivšo Jugoslavijo Franc Neuhausen je imenovan za glavnega pooblaščenca za gospodarstvo v Srbiji. Njegovo imenovanje toplo pozdravlja »Obnova« in poudarja, da je Neuhausen v eni osebi inženir, trgovec, vojak in politik in bo gotovo s svojimi bogatimi izkušnjami mnogo pripomogel k obnovi srbskega narodnega gospodarstva.

Nemški vojaški dom v Belgradu. Palačo Akademije znanosti v Belgradu so popolnoma preuredili in popravili ter so znano kavarno v tem poslopju preuredili v nemški vojaški dom.

Iz Hrvatske

Zavarovanje tobačnih nasadov. Objavljena je zakonska odredba o obveznem zavarovanju tobačnih nasadov pred točo.

Nemška višja šola v Zagrebu. Dne 1. septembra so odprli v Zagrebu šest razredov nemške višje šole.

Urad za kolonizacijo. V Sarajevu je pričel poslovati urad za kolonizacijo. Njegov delokrog se razteza na okraje: Bileča, Čajniče, Foča, Gacko, Ljubinje, Nevesinje, Rogatica, Sarajevo, Trebinje, Visoko, Višegrad, Zenica in Žepče.

Imenovanje na vseučilišču. Za rednega profesorja na tehnični fakulteti v Zagrebu je imenovan dr. inž. Ivan Turina, biv. načelnik rudarskega oddelka v biv. min. za gozdove in rudnike v Belgradu.

Racionalizacija hrane po zagrebških gostilnah in restavracijah. Zagrebški župan Verner je imel sestanek z zagrebškimi gostilničarji in restavraterji. Na sestanku je župan zahteval, da morajo gostilničarji znižati cene v svojih gostinjskih obratih. Zaradi racionalizacije hrane bodo vsak ponedeljek zagrebški gostilničarji in restavraterji pripravljali samo po eno vrsto jedi. Tako n. pr. juho, govedino z eno prikuho. Močnate jedi so ta dan izključene.

Hrvatski Radiša je imel oni dan redni občni zbor, na katerem so podali društveni odborniki poročilo o delovanju te organizacije v minulem letu. Iz poročila posnemamo, da je imela organizacija lansko leto 14.731 članov in 586 organizacij. V Ameriki pa 152 organizacij. Občni zbor je pozdravil tudi hrvatski vojskovodja Slavko Kvaternik, ki je v svojem govoru poudarjal, da mora Hrvatski Radiša ustvariti novi tip hrvatskega trgovca in obrtnika ter da mora biti smisel za skupnost večji, kakor pa skrb za lastne koristi.

Novi načelnik oddelka za pospeševanje prosvete. S poglavnikovo odredbo je imenovan za načelnika oddelka za pospeševanje prosvete v prosvetnem ministrstvu dr. Mile Starčević.

Reka, izvozna luka za Hrvatsko. Italijanska in hrvatska vlada sta se sporazumeli, da bo Hrvatska uporabljala reško luko za izvoz svojih pridelkov. V ta namen je Italija dala v najem Hrvatom tisti del reškega pristanišča, ki ga je svoječasno imela bivša Jugoslavija, samo, da se ga ni posluževala, ker je pospeševala Sušak. Ta moment pa sedaj docela odpade, ker je Sušak priključen italijanskemu ozemlju. Promet med Zagrebom in Sušakom se bo razvijal po železnici in 190 km dolgi avtomobilski cesti.

Uredba o ustaški nadzorni službi spremenjena. »Narodne Novine« objavljajo spremembo pred dnevi izdane uredbe o ustaški nadzorni službi. Spremenjene so predvsem odredbe, ki so določevale, da imajo ustaši nadzorstvo nad vsemi obrati v državi. Nove odredbe so enostavnejše in dejansko potrjujejo obstoječe stanje. Po tej odredbi morata ustaški taborišči 1 in 2 v Zagrebu nadaljevati svoje delo. Pri tem sta pa izrecno opozorjeni, da se morata držati striktno idej, ki jih je razvijal poglavnik v svojem govoru 30. junija pred velikimi župani in ustaškimi funkcionarji. Predvsem morata širiti in organizirati ustaški pokret v samem Zagrebu.

Nov način zdravljenja težkih opeklin

Na zadnjem kongresu ameriških zdravnikov je imel mlajši zdravik dr. Aldrich zanimivo predavanje o svojem novem načinu zdravljenja težkih opeklin. Svoja izvajanja je podprl tudi s številnimi dokazi iz svoje zdravniške prakse. Nov način zdravljenja opeklin bo izredno važen za zdravljenje v vojni, kjer je takih slučajev vse polno. Dr. Aldrich pri zdravljenju opeklin sploh več ne uporablja raznih mazil in drugih maščob. Svojemu pacientu da najprej močno dozo pomirjevalnega sredstva, nato mu pa da piti čim več tekočine. Samo opeklino pa namaže z mešanico različnih anilinskih barv. Kakor hitro se barva posuši, prenehajo tudi bolečine. Na posušeno plast anilinske barve namaže še drugo, tretjo. Tako dolgo, dokler ni vsa opeklina pokrita z novo, usnju podobno kožo. Če je le mogoče, se mora bolnik mnogo gibati v prostoru, v katerem je temperatura 30° C. Čez nekaj tednov se pod plastjo anilinskih barv napravi lepa nova, gladka koža, ki je nežnordeče barve. Vsaka opeklina, ki jo je omenjeni dr. Aldrich zdravil na svoj način, se je neprimerno lepše zacelila, kakor pa po prejšnjih metodah ter je tudi koža mnogo lepša. Dr. Aldrich s svojo metodo zdravi tudi takšne slučaje, ki so prej veljali za neozdravljive.

Zajci kot vstopnina

Po lanski nesreči, ki je zadela Francijo, so se v tej državi naučili ceniti razna živila, ki so danes dragocenejša kot vsak denar. Zanje povsod lahko kaj dobiš, za denar morda kaj ali pa tudi ne. Značilna je že ta okolnost. Potujoči cirkus je obiskal več mest v zahodni Franciji. Namesto vstopnine v frankih je cene posameznim mestom v cirkusu določil tako-le: Navaden sedež 6 jajc, sedež v naslonjaču 1 golob, loža 1 zajec.

Kitovo meso — zdravilo proti gripi

Neki norveški zdravnik je pred kratkim presenetil svet s svojo najnovejšo ugotovitvijo, da je meso od kita zelo dobro zdravilo proti gripi. Zdravnik trdi, da je imel sam to bolezen. Doma si je za večerjo zaželel ribo. Kuharica mu je pripravila kitovo meso, ki ga je dušila, kakor vsako drugo meso. Po večerji je zaspal, naslednjega jutra je pa bil zdrav.

Kolumbov zemljevid so našli

Florentinskemu znanstveniku prof. Crinu se je pred kratkim posrečilo dognati zemljevid, ki se ga je posluževal Krištof Kolumb pri svoji morski vožnji leta 1492. Zemljevid je izdelal Kolumbov sovrstnik, kozmograf Paolo Toscanelli in ga ima sedaj narodna knjižnica v Florenci. Krištofu Kolumbu ga je poslal omenjeni Toscanelli, ki je hotel tudi podpirati izvedbo njegovih načrtov. Na njem so zarisani samo trije zemeljski deli: Evropa, Azija in Afrika. Na nekaterih mestih je zemljevid pobarvan z rdečo, modro in zeleno barvo. Morja so zaznamovana z modro barvo, izvzemši Rdeče morje, ki je čisto rdeče. Svoj zemljevid je Toscanelli izdelal na podlagi dolgotrajnega poizvedovanja pri vseh tedanjih znanih svetovnih potnikih.

Eneido bi bili morali sežgati

Rimski znanstveniki se trenutno zopet bavijo z Vergilovo oporoko, ki ima za sabo svojevrstno zgodovino. Ob svoji smrti je Vergil zapustil nedovršeno svojo junaško pesnitev svojima prijateljema Luciju Variusu in Tuki z naročilom, da jo morata sežgati, ker ni mogel prenesti misli, da bi pesnitev končal kdo drugi. Vergilovo naročilo se je obema zdelo tako težko, da se nikakor nista mogla odločiti, da bi izpolnila zadnjo njegovo željo. Zato sta se obrnila za nasvet na cesarja Avgusta, ki je zapovedal, da je treba pesnitev takoj objaviti in tudi proti volji njegovega avtorja.

Ogromno mravljišče

Na 1200 m visokem hribu blizu Solothurna so turisti naleteli na izredno veliko mravljišče. V premeru je imel ta mravljinji dvor 13 m, visok je pa bil dva in pol metra. Mravlje so si ga zgradile tekom več let iz samih smrekovih igel.

Medtem, ko ponekod stradajo, v Argentiniji zopet kurijo lokomotive s koruzo

Glavno železniško ravnateljstvo v Argentiniji je naročilo vsem kurilnicam, da morajo zaradi pomanjkanja premoga odslej kuriti lokomotive s koruzo in varčevati s premogom. Po tem naročilu bodo v Argentini za pogon lokomotiv uporabili 40% koruze in 60% premoga.

Bogusław Kuczyński: 14

RIM

Zmedenec je odšel iz Portico di Ottavio. Na njegovo mesto je sedla stara židinja, ter peče kostanj in ga prodaja. Tedaj je slišati neko žensko vpitje z nadstropja sosedne hiše. Mimoidoči so dvignili oči.

»Kaj se je zgodilo?« je vprašal nekdo izmed njih prodajalko kostanja.

»O, nič takega. Franca Minetti poraja,« je odgovorila starka, navajena takih motenj.

Čudno tesno je v teh ulicah. Od vseh strani puhte kuhinjski vonji, čuti je olje, ki se cvre. Tu in tam buha para iz suterenskih oken. Tri židinje skladajo voziček z zeljem. Začenja se »handel«. Pošpehane papirnate lire štejejo v svojih umazanih dlaneh. Krame se raztezajo po ulici, kjer se največ trguje s starino. Nad branjarijami so taki napisi: »Acquisto e vendo sbiti usati da uomo a prezzi buoni«. Z oken gledajo židinje in njihovi otroci. Hiše so opraskane in vedno grše, vedno bolj temne in žalostne, vedno bolj sličijo židovskim ghetom v kakšnem azijskem mestu. V tej ulici je samo nad enimi vrati nekaj zgodovinskega. Žalosten spomin. Namreč kos leva, ki drži šape na jelenovem hrbtu in še druga zver, ki liže svojega mladiča. Pod tem levom in živaljo pa stojita dve židinji, ki se pogovarjata: »Pravijo, da bodo do Piazza Costagutti vse podrli.«

»Da. Prav do trga Costagutti.«

»Torej tudi našo hišo.«

»Ne, naše pa ne.«

»Zato, ker je historična?«

»Da. Zato ker ima svojo zgodovinsko vrednost. Čeprav ne vem, kakšno.«

Na Piazza de Costagutti prodajajo zelenje in galanterijo. Na zidovju prebijajo posušen iarek, ki smrdi kakor v straniščih.

Več zraka je že na obrežjih. Toda tudi do sem sega ghetto, kjer stoji šele pred kratkim zgrajena sinagoga. Odprta pa je samo zjutraj in še to samo za nekaj časa; prav tako tudi zvečer.

»Kajti le malokdo prihaja sem molit,« je pritrdil paznik. Moški, ki stopajo v sinagogo z ulice, si po še sedaj ohranjenem običaju pokrivajo glavo. Žalostna, mrzla in neposrečena je notranjost sinagoge. Tu je prižnica kakor v krščanski cerkvi, običajni svečniki in klopi, pa tudi oltarji kakor v poganskih templjih ali krščanskih cerkvah. V sredi je tablica z deseterimi zapovedmi. Pod knjigo, ali tako imenovanim Starim testamentom, je datum darovanja oltarja: G. Sivan 5679 — 4. junija 1919.

»Teva se imenuje po hebrejsko podstavek, na katerem stoji oltar,« mi je rekel mladi žid, ki je bil tedaj slučajno v sinagogi. Ta beseda je ena izmed dveh, ki ju je znal v hebrejščini. »Na Tevi stoji oltar, ki se imenuje hebrejsko ‚Ehar'. Malo kdo izmed rimskih židov zna več hebrejskih besed, kakor jaz, ki znam samo ti dve.«

Ulica se je počasi spraznila. Samo dve črno oblečeni gospodični čakata v pristavu na tramvaj. Lepa in bleda obraza. Gledata navzdol na rumeno reko in mečeta vanjo listke ovenele rože.

»Biondo Tevere,« je pripomnila ena izmed obeh; tako namreč v Rimu pravijo Tiberi. Ne dodajajo pa k temu »bello«. Tibera je tukaj ozka in teče ob zidovju ter udarja pod mostom v stebrenike, na levi pa se dviga iz nje s svojim ploskovitim koncem otoček Isola Tiberina. Je precej podolgovat ter se pravi o njem, da je nastal na mestu, kjer je utonila ladja ter ima zato tudi ladjasto podobo. Pravijo pa tudi, da so na tem mestu v davnih časih potapljali žito, ki je ostalo po končanih žetvah ter je na tem mestu zrastel nov otok.

Rim, Angelski grad nad Tibero

Bledi gospodični sta že odšli. Toda z mostu, ki seče otok, sta prišli dve drugi. Zelo sta mladi, razsmejani in povsem različni od ljudi, ki žive ob tem Porticu di Ottavio. Držita se za roki ter se pogovarjata o nečem, kar se je moralo dogoditi pred kratkim, kajti ogledujeta se nazaj. Obstaneta na mostu in si ogledujeta nogavice. Iz pogovora in ogledovanja sklepam, da sta padli pri vstopu na most. Pa to ni važno. Važnejše je, da sta ju na mostu zastavila dva fanta iz Trastevere, že nekoliko znana z običajnim nagovorom med seboj? »Che bella ciumaca« ali »questo si ch'è caruccia!« Zdaj pa se pričkata med seboj, kdo je bil tisti, ki ju je primerjal z »lepimi polžki« in tudi to, katera izmed njiju je »lepi polžek«?

Tibera je čista in prozorna. Toda rumeno barvo, zaradi katere ji pravijo Rimci »biondo«, ima od peščenih tal, koder teče. Otok pod mostom je velik, toda ozek in podolgast ter se v dveh straneh stika v »špico«. Na njem je več zidov in starih stavb. Dva fanta stojita pred neko hišo in slovkujeta kakor analfabeta: »Vino e cucina.« V oknu sta ti besedi narisani z velikimi črkami, roka pri njih pa kaže smer. Poleg napisa visi perilo, zraven na koncu zidu pa je navesek bara. Stara hiša, ki raste pri vstopu na otok, se dviga naravnost iz vode.

Trdnjava stoji na bregu. Na desni strani je stolp, dalje napis bolnišnice, vrata neke krčme so prva vrata na otoku. Malo dalje je prej imenovana gostilna »vino e cucina« nato bar, v katerem stoje mladi delavci in pijejo ob »šanku« belo kavo, starejši človek pa pije svojo prvo današnjo kupico vina.

»Non è malvagio,« je rekel in med zobe vtaknil kupljeno poceni cigareto.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob 16., 18. in 20. uri

Najnovejši in najlepši Giglijev velefilm

MATI

V glavnih vlogah BENJAMINO GIGLI, Emma Gramatica, Ugo Cesari, Carola Höhn.

KINO MATICA - TEL. 22-41

LESLIE HOWARD in BETTE DAVIS v globokem čustvenem filmu močnih in pretresljivih doživetij

Suženj ljubezni

KINO SLOGA - TEL. 27-30

Senzacionalen film napete vsebine

KAPITAN FURIA

VICTOR Mc LAGLEN, BRIAN AHERNE, JUNE LANG. — Film o heroju, neustrašenem borcu za pravico in svobodo. Film poln zabave, komičnih prizorov in krasnih posnetkov.

KINO UNION - TEL. 22-21

Mali oglasi

Službe

Dobe:

Krojaškega pomočnika

za takoj iščem. Jerina Avgust, Dol. Logatec 177. (b

Prodamo

Izložbene omare

pripravne za vzidavo ali vežo, proda C. J. Hamann, Ljubljana, Mestni trg št. 8. 1

Pristna oranžada

v originalnih steklenicah in mineralna voda na debelo se dobi v glavni zalogi Kolodvorska ul. 8. M. Gerovac.

Kolesa

Prodam

rabljeno kolo, novi gumi, 380 lir, in dva nova kolesa. Fantini, Celovška cesta 42.

Kupujte pri naših inserentih

Posestva

Prodam hišo

središče Ljubljane, skupno 2300 m², pripravno za šole, poveljstva, samostane, veletrgovino. Resni kupci naj se javijo na upr. »Slov.« pod »Velika možnost« št. 11.035. Posredovalci izključeni. (p

Kupimo

Telefonski imenik

kupim. Resljeva cesta 4 a, IV. nad. (k

Kupujem

vse vrste cunj, šiviljske, krojaške odrezke, vreče po najvišjih cenah. Alojz Grebenc, Vošnjakova ulica št. 4, telefon 34-26.

Sveže gobe in lisičke

za vlaganje kupuje večje količine trgovina Čuček, Sv. Petra cesta 13.

»Kraljico peči«

št. 3 ali manjšo kupim takoj. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Kraljica peči« št. 11.037. (k

Sobe

Jšteje:

Opremljeno sobo

s posebnim vhodom, iščem za Bežigradom. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Stalno« 10918. s

Opremljeno sobo

s posebnim vhodom iščem v središču ali za Bežigradom. Ponudbe na upr. »Slov.« pod »Cena« 11040. (s

Avto-motor

DKW avto

dvosedežen, Mercedes 70 HP, šestsedežen, AJS 500, Zündapp 200 ccm motocikla proda Žužek, Ljubljana, Tavčarjeva 11.

Generatorje

pogon z oglji, za tovorne, osebne avtomobile in stabilne motorje različne velikosti po znižani ceni v zalogi Generator delavnica, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče).

Kupimo

stare osebne in tovorne avtomobile in motorna kolesa. Plačamo visoko ceno. Generator delavnica, Tyrševa c. 13 (Figovec, levo dvorišče). (f

Kupujte pri naših inserentih!

Oglase za italijanske časopise sprejema uprava „Slovenca“

Umrl nam je v 74. letu starosti naš iskreno ljubljeni soprog, oče, brat, stari oče, tast, svak in stric, gospod

Anton Majdič

Pogreb blagopokojnega je bil v sredo, dne 10. septembra ob 17. uri na farnem pokopališču.

Kranj, dne 8. septembra 1941.

Albina roj. **Eržen**, soproga; **Marica**, hčerka; **Anton**, sin; **Franja, Marica** in m. **Felicitas Majdič**, sestre; **dr. Aleksander Grobelnik**, zet; **Macica** in **Adica**, vnukinji in ostalo sorodstvo

Dolarske hijene

19

»Bodiva vendar odkrita, gospod Grill! Te zgodbe z dvojnikom vendar nihče ne bo zares verjel. Toda učinek na Wallstreetu bo že takšen, kakor da bi bila zgodba resnična. Preden bo stari Rackley lahko dokazal, da tale izpoved nima nobene zveze z resnico, bo minilo precej dni. V tem času se boste zopet zvezali s Harleyem Mortonom in...«

Palmer odkima: »Prepričani ste lahko, da je to priznanje...«

Wood ga prekine: »Saj je tudi vseeno!« Ostro pogleda Palmerja, skoraj izzivaje. »Ali mislite, gospod Grill, da bi s takole pretvezo dobili od Pacifiškega trusta pomoč v denarju?«

Presenečen se nasloni Palmer nazaj: »Na kaj takega niti mislil nisem!«

»Potem pa sploh ne razumem, kaj ste prav za prav...«

Palmer ne zdrži več na stolu. Vstane, gre nekaj korakov po sobi sem in tja. Končno se ustavi nasproti Woodu, nasloni se na pisalno mizo in začne razburjeno govoriti. Ne more več krotiti svoje vznemirjenosti in pričakovanja.

»Prosim vas, gospod Wood! Prepričajte se z radijskim pogovorom o resničnosti vseh podatkov, ki so v priznanju. Vse drugo vam povem lahko na kratko. Kakor hitro bo vaše časopisje priobčilo to izpoved v dovolj senzacionalni obliki, se bodo tečaji na borzi popravili. Le to se vam mora posrečiti, da izidejo časopisi vsaj eno uro pred zaključkom borze. Na podlagi popravljenih tečajev bom lahko dosegel pri Western banki odlog glede zastavljenih delnic...«

Wood ga zaustavi z roko: »Ali veste, da je Western banka pod Rackleyevim vplivom?«

Palmer stisne zobe. O tem ni vedel ničesar: »Pod Rackleyevim vplivom!« pravi zamišljeno. »In vi mislite, da mi banka ne bo dala odloga.«

»Pod nobenim pogojem!«

»V tem primeru,« nadaljuje Palmer odločno, »mora biti najkasneje čez pol ure na cesti posebna izdaja vaših časopisov, ki bo doprinesla to zgodbo. Kakor hitro bo Harley Morton zvedel za to in bo poučen o preobratu na borzi, bo gotovo kaj ukrenil.«

»Seveda, saj s tem računate!«

Palmer se smehlja: »Gizela Morton bo iz tega priznanja jasno razbrala, da je po krivici razdrla zaroko. Harley Morton pa bo uvidel, da se z rudniki bakra da še vedno napraviti dobra kupčija. Zato se bo moj položaj še bolj popravil, kakor hitro bo prišel Morton v New York.«

»Kaj pa, če Morton ne pride?« vpraša Wood.

»Potem...« Palmer skomigne z rameni. Ve, da bi v tem primeru bilo vse izgubljeno.

Medtem je Woodov tajnik večkrat pazljivo prebral Palmerjevo izpoved. Položi jo na pisalno mizo in pristavi, obrnjen k Woodu: »Ne glede na to, kaj mislimo o vsem tem... Kaj takega bi staremu Rackleyu vsakdo, ki ga pozna, v resnici prisodil!«

»Tem rajši bodo vsi verjeli!« se smeje Wood. Palmer se vsede. Zmučen je že. Utrudilo ga je neprestano oprezanje, zdelala skrajna živčna napetost. V zadnjih urah je prenapel svoje živce. Prav, ko je govoril o Harleyu Mortonu in Gizeli, je spoznal novo nevarnost: vrnitev Gizele! Čuti, kako se mu tresejo roke. Z vso silo grabi za naslonjalo. Boji se, da vseh teh ovir in pasti, ki se mu obetajo ne bo mogel obvladati. Vse mogoče vsakdanje malenkosti, zlasti pa srečanje z Gizelo ga bodo prav gotovo razkrinkale. V to neprijetno razmišljanje seže Wood:

»Kaj se bo pa zgodilo, če bo javnost zahtevala dokaze za to, da je stari Rackley v resnici uprizoril to podlo igro proti vam?«

Palmer se zravna. Zdržati moram, si misli. Odgovarja s čisto mirnim glasom: »Potem sem že rešen!«

»Mi bomo pa tisti, ki bomo sedeli v kaši, kajne?« pravi Wood.

»Nikakor ne! Vedno vam lahko prinesem dokaze! Toda, če se vam zdi varnejše in če vam je ljubše, potem sprožite vso zadevo tako, da ne bo mogoče ugotoviti, odkod je izšla.«

Naslednje dve, tri minute so zadnja težka preizkušnja za Palmerjeve živce. Wood molči. Njegov tajnik stoji ob oknu in gleda na videz brezbrižno doli na cesto. Tišina v sobi je kar mučna. V sencih mu kljuje žila, roke pa stiskajo naslonjalo stola. Končno vstane Wood po dolgem premoru.

»Dobro, gospod Grill, velja!«

Tako kratko in odsekano je prišla rešitev po težkih minutah pričakovanja, da Palmer skoraj ne more verjeti. Tudi on vstane in še ves čas negotovo gleda Wooda.

»Čez dvajset minut bodo že prodajali naše posebne izdaje na Wallstreetu!« mu obljubi Wood. »Mislim, da je najboljše, če boste ves ta čas kar na borzi. Mi ne bomo niti skrivali, da Pacifiški trust krije hrbet Grillovi družbi... Sicer ste pa to govorico že sami raztresli po borzi!«

Palmer pokima. Sedaj, ko se mu je posrečilo, se mu zdi vse skupaj kot blodne sanje. Komaj se zaveda, da stiska roko Douglasu Woodu, ki ga smeje pozdravlja.

»Torej, velja, gospod Wood... Zanesem se na vas!«

»Brez skrbi! Kar hitro pojdite v Wallstreet!« Wood da znamenje tajniku: »Skličite takoj vse sodelavce, najprej časopisni oddelek!« Wood spremlja Palmerja do vrat. »Priznati vam moram, gospod Grill, pošteno ste me presenetili!« pravi s priznanjem. Palmer ga začudeno pogleda.

»Kako mislite?«

»Mislim, da ste s to potezo dvakrat posekali starega Rackleya!«

Palmer hoče ponovno ugovarjati. Dopovedati hoče, da je zgodba z dvojnikom resnična. Toda že sta pri vratih, ki se tedaj odpro in zunaj že čakajo možje, ki jih je sklical tajnik. Zato Palmer odneha, pokloni se na kratko in odhiti v dvigalo.

Pred palačo zapove Palmer šoferju: »Počakajte me z avtomobilom pred borzo!« Kratko pot do borze gre peš. Zamišljeno stopa skozi gnečo in misli le na to, kako se bo moral vesti na borzi. Vsekakor mora napraviti tako dober vtis, da bo še podprl učinek govoric in senzacijo, ki jo bo prineslo časopisje. Poleg tega mora govoriti z Western banko. Ker bodo delnice popravile svoje tečaje, nikakor ne bo smel dovoliti, da bi banka njegove delnice prodala. Jutri zjutraj pa jih mora že odkupiti.

VII. poglavje.

Rešen.

Na borzi vzbudi Grillov prihod nemalo presenečenje. Palmer sliši vzklike z leve in desne. Od ust do ust gresta besedici: Jones Grill. Vsi se mu radevolje umikajo. Od nekod pade glasna opazka: »Le pazi, takega dneva kakršen bo današnji, Wallstreet še zlepa ni doživel!« Pred stopniščem v veži se mora Palmer ozreti nazaj, saj prav za njegovim hrbtom nekdo zine: »Saj si videl, da je pravkar prišel iz palače Pacifiškega trusta. In če to nekaj ne pomeni, potem...« Palmer se ozre na moža, ki prizadet obstane in se mu skrivnostno nasmehne. Ta smehljaj hiti pred Palmerjem naprej in razburi veliko borzno dvorano že pred njegovim prihodom.

V dvorani pogleda Palmer najprej na veliko transparentno tečajnico. Doslej se tečaji skoraj niso prav nič popravili. Delnice Grillove družbe notirajo 36, rudniki bakra pa 28. Kakor hitro zapazi množica mešetarjev Grilla, ga kar obkoli. Zopet nastane ista slika kot predvčerajšnjim. Časnikarji bi radi zopet vse zvedeli in ne izvedo nič. Zadovoljiti se morajo z nedoločenimi Grillovimi izbegavanji. Tudi mešetarji se rinejo v Grillovo bližino.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič